

Stanovení cílových charakteristik krajiny Moravskoslezského kraje

Níže uvedený metodologický postup vychází metodiky pro stanovení cílových charakteristik krajiny použitý v Územní studii Cílové charakteristiky Moravskoslezského kraje (2013).

1. ÚVOD - VÝCHODISKA A PRINCIPY PRO VYMEZOVÁNÍ SPECIFICKÝCH KRAJIN (KRAJINNÝCH OBLASTÍ) MSK

Vymezení charakterově specifických krajinných oblastí koresponduje s požadavky Evropské úmluvy o krajině¹ z roku 2000, která byla Českou republikou ratifikována v roce 2004. Tato úmluva počítá s ochranou krajiny uplatňovanou na veškerém území. Uvádí se v ní, že: „ochrana krajiny znamená činnosti směřující k zachování a udržení význačných nebo charakteristických rysů krajiny, odůvodněné její dědičnou hodnotou, vyplývající z její přírodní konfigurace a/nebo z lidské činnosti“ a dále „týká se jak krajin, které mohou být považovány za pozoruhodné, tak krajin běžných a narušených“. Závazky vyplývající z Evropské úmluvy o krajině se promítají jak do zájmů památkové péče, tak i ochrany přírody a krajiny a musí být koordinovány nástroji územního plánování.

Vymezení specifických krajin může sloužit jako jeden z impulsů pro vnímání regionální identity, pro postupné vytváření regionálního povědomí a vnímání regionu obyvateli jako specifického, něčím zvláštního a neopakovatelného území. Poznání minulosti a uvědomění si specifických rysů a hodnot krajinného rázu může sloužit k tzv. „regionální identifikaci“ obyvatel. I k tomu bude nutná pochopitelná a kreativní komunikace s obyvatelstvem, osvěta a výchova, jak požaduje i Evropská úmluva o krajině.

Článek 5: Všeobecná opatření

Každá Strana se zavazuje:

- a právně uznat krajinu jako základní složku prostředí, v němž obyvatelé žijí, jako výraz rozmanitosti jejich společného kulturního a přírodního dědictví a základ jejich identity;*
- b zavést a provádět krajinné politiky, zaměřené na ochranu, správu a plánování krajiny, prostřednictvím přijetí specifických opatření uvedených v článku 6;*
- c zavést postupy pro účast veřejnosti, místních a regionálních orgánů a jiných stran, které jsou zainteresovány na definování a provádění krajinných politik zmiňovaných v písmenu b výše.*

¹ Dále jen EÚoK.

1.2. Principy metodického rámce

1.2.1. ZÁKLADNÍ OTÁZKY HODNOCENÍ

Základním cílem při vymezování specifických krajin je nalezení jejich specifických vlastností, které jsou určující pro vymezení specifických, charakteristických, osobitých krajin a následně pak pro definování cílových charakteristik – cílů, které budou tyto vlastnosti chránit a rozvíjet. Analýza území, vymezení specifických krajin a definování cílových charakteristik krajiny musí dát odpovědi na následující principiální otázky:

- **Čím jsou přírodní, kulturní, historické a civilizační podmínky jednotlivých částí MSK specifické natolik, aby ovlivnily specifický charakter krajiny?**
- **Kde se tyto specifické podmínky mění a kde tudíž mohou být hranice mezi jednotlivými specifickými krajinami (krajinnými oblastmi)?**
- **Které přírodní, kulturní, historické a civilizační podmínky jsou natolik specifické a významné pro charakter krajiny, že budou chráněny a rozvíjeny cílovými charakteristikami krajiny?**

1.2.2. OSOBITOST JAKOŽTO STRUKTURÁLNÍ VLASTNOST KRAJINY

Určité specifické rysy struktury přírodních složek odlišují krajiny od krajin s odlišnou strukturou, s odlišným podílem jednotlivých prvků přírodní charakteristiky a s rozdílným charakterem jednotlivých prvků. To se může projevat např. rozdílným georeliéfem jednotlivých segmentů krajiny, dynamikou terénu a jeho sklonitostí ovlivňujícími biotu i civilizační procesy osidlování a kultivace krajiny.

Osobitost krajiny tkví také v prvcích a procesech civilizačních. Nejedná se v tomto případě jenom o hlediska socioekonomická – o význam hospodářského využití krajiny a přítomnost zařízení dopravní a technické infrastruktury, ale také o hlediska sociokulturní, zejména o kulturní vývoj krajiny, postupnou kultivaci a osidlování, o charakter zástavby a struktury sídel, o kulturní tradice a o demografické podmínky a tendence.

Pro metodiku vymezování specifických krajin a definování cílů k zajištění jejich kvalit vycházíme z toho, že osobitost krajiny vychází jak z uspořádání krajinné struktury a podílu jednotlivých složek, jejich vztahů a významů, ale také – a to zejména - z vizuálního projevu vnitřní struktury krajiny a probíhajících procesů. Krajinná struktura se projevuje systémovými vazbami jednotlivých složek (složky přírodní a složky kulturní, resp. civilizační) a jejich vizuálním projevem. Jedná se proto o z hlediska krajinných analýz o fyzickou (hmotnou) trojdimenzionální prostorovou strukturu. Tato struktura se též vyznačuje nehmotnými atributy, důležitými pro identitu a jedinečnost krajin. Těmito atributy jsou zejména významy jednotlivých složek (významy vědecké, užitkové a duchovní). Hovoříme proto o osobitosti jakožto o strukturální vlastnosti krajiny.

Ne všechny atributy se však projevují stejně významně ve vztahu k osobitosti krajiny. Jejich význam je rozdílný, některé atributy se uplatňují spíše v drobnějším měřítku a větší podrobnosti analýzy krajiny, jiné jsou pro osobitost krajiny dominantní a uplatňují se i na regionální úrovni.

1.2.3. CENNÉ A SPECIFICKÉ, UNIKÁTNÍ A ZNEHODNOCENÉ

Cennost jevů přírodní, kulturní a historické charakteristiky spočívá dle tohoto metodického rámce v ojedinělosti a unikátnosti jevů – v jedinečnosti znaků krajinné scény a způsobu jejich projevu. Např. liniová zeleň na hranicích pozemků je běžným znakem vizuální scény. Výrazná struktura takového členění krajiny však bývá ojedinělá a stává se specifickým rysem krajiny. Např. lesní lánové vsi s radiálním členěním plužiny jsou reprezentativní pro určité oblasti Západních Čech, stejně jako pro oblasti těšínského Slezska jsou reprezentativními rozptýlené formy pravidelné dvorcové slezské zástavby. Jedná se o specifické rysy krajiny, i když vlastní jev – forma sídla není ojedinělá.

Hodnocení charakteru krajiny, její osobitosti a specifických rysů je širokým hodnocením, ve kterém hrají roli i hlediska iracionální (ve smyslu EÚoK – „krajina...tak, jak je vnímána obyvateli...“). Nejenom že východiska, ze kterých hodnocení vychází, jsou účelově vybrána (použitelnost v interpretacích, dostupnost a kompatibilita dat atd.), ale výsledný názor je kontextuálně podmíněn pohledem obyvatel na určité kvality krajiny, které nesou konkrétní významy a příběhy a představují znaky identity. Interpretace výsledků hodnocení mohou být mnohoznačné a je třeba je proto neustále směřovat k vymezení specifických krajín a definování kvalit a hodnot těchto specifických krajín, které je třeba zohlednit v „cílových charakteristikách“ - cílech zachování a rozvíjení kvalit a hodnot krajiny.

1.2.4. DELIMITAČNÍ² A EVALUAČNÍ³ KRITÉRIA HODNOCENÍ KRAJINY A JEJICH VYUŽITÍ PŘI DELIMITACI SPECIFICKÝCH KRAJIN A PŘI DEFINOVÁNÍ CÍLOVÝCH CHARAKTERISTIK KRAJINY

Při vymežování hranic specifických krajín a k definování cílových charakteristik krajiny byly použity dva základní typy kritérií, Jsou to **kritéria delimitační** a **kritéria evaluační**.

Delimitační kritéria jsou využitelná pro delimitaci (rozhraničení) území s různých kvalitami krajiny a ke stanovení hranic (rozhraní) takových území. Jsou to hlavní kritéria pro vymezení specifických krajín na území kraje. Delimitačními kritérii jsou výsledky krajinářských analýz, které stanovují **dílčí rozhraní** segmentů krajiny s rozdílnou kvalitou (kategorizace území dle cennosti) nebo vykazují **výrazné projevy rozdílnosti krajinné struktury a jejího obrazu**.

Právě výrazné **projevy rozdílnosti krajinné struktury a jejího obrazu** jsou prvořadými delimitačními kritérii. Jedná se **georeliéf**, vyjádřený hranicemi geomorfologického členění. Georeliéf určuje základní prostorové členění krajiny, ovlivňuje krajinnou scénu a její rozlišitelnost. Význam terénních dominant a terénních horizontů, sklonitost terénu, relativní převýšení, resp. dynamika terénu a dimenze terénem ohraničených krajinných prostorů – to jsou základní a stálé (prakticky neměnné) vizuální atributy fyzické struktury krajiny.

V druhé řadě se jedná o takové vlastnosti území, jakými je **soustředění jevů** (ať hodnocených pozitivně nebo negativně, ať se projevujících v krajinně významně nebo méně významně) v určitém území. Toto soustředění má své důvody v přírodních podmínkách nebo v kulturním a historickém vývoji či ve vlivech technicko – civilizačních. Takové jevy a jejich

² Delimitace – určení hranic, rozhraničení.

³ Evaluace – určení hodnoty resp. zhodnocení kvality.

soustředění pak mohou představovat **charakteristický rys určité krajiny** – rys, který bude jedním z **hledisek vymezení specifické (osobité) krajiny** a který bude též představovat **kvalitu krajiny** figurující v cílových charakteristikách (cílech zajištění kvality krajiny) specifické krajiny. Jedná se především o přírodní hodnoty, jejichž význam v krajině byl kategorizován do podoby odstupňovaných krajinných hodnot stejně jako o kategorizaci kulturních a historických hodnot.

Delimitační kritéria jsou představována na jedné straně soustředěním určitých znaků podobného charakteru nebo podobného významu. Je zřejmé, že delimitační kritéria mají kvantitativní povahu. Osobitost a rázovitost krajiny však také závisí na cennosti jednotlivých znaků, které mohou představovat unikátní hodnoty⁴. Delimitační kritéria mají také kvalitativní povahu.

Využitím delimitačních kritérií v krajinných analýzách vznikají tzv. „**dílčí krajinná rozhraní**“, která představují východiska pro definitivní vymezení specifických krajin. Jako delimitační kritérium bylo použito členění georeliéfu a výsledky analýz, uvedených v následující tabulce.

DRUH DELIMITAČNÍCH KRITÉRIÍ	ANALÝZA NEBO KRAJINNÉ ČLENĚNÍ, ZE KTERÝCH LZE ODVODIT DÍLČÍ KRAJINNÁ ROZHRANÍ
PROJEVY ROZDÍLNOSTI KRAJINNÉ STRUKTURY A JEJÍHO OBRAZU	geomorfologické členění
	členění reliéfu
	prostorová generalizace land use
SOUSTŘEDĚNÍ ZNAKŮ ROZDÍLNÉ CENNOSTI	kategorizace dle krajinných hodnot přírodní charakteristiky (krajinné hodnoty základní, mírně zvýšené, zvýšené, vysoké) (Výkres I.B)
	kategorizace dle krajinných hodnot kulturní a historické charakteristiky (krajinné hodnoty mírně snížené, základní, mírně zvýšené, zvýšené, vysoké) (Výkres II.B)
	kategorizace dle krajinných hodnot civilizační charakteristiky (krajinné hodnoty výrazně snížené, snížené, mírně snížené, základní, mírně zvýšené) (Výkres III.B)
	kategorizace dle krajinných hodnot vizuální charakteristiky (krajinné hodnoty výrazně snížené, snížené, mírně snížené, základní, mírně zvýšené, zvýšené, vysoké) (Výkres IV.B)
	výsledná syntéza kategorizace dle krajinných hodnot (Výkres V.)

Evaluační kritéria jsou kritéria pro stanovení pozitivních a negativních hodnot krajiny, která lze využít pro stanovení cílů zabezpečí kvalit vymezených krajin.

Jedná se zde jednak o význam v rázu krajiny - vliv na krajinnou scénu a jednak o cennost daného jevu v rámci širší krajinné oblasti. Tyto vlastnosti se týkají každého jevu v krajině. Zatímco význam v rázu krajiny je možno na regionální úrovni odvozovat především z plošného rozsahu určitých jevů nebo z prostorového účinku (vizuálního dosahu) dominantních jevů (kulturní dominanty, krajinné dominanty, viditelnost nejvýznamnějších krajinných horizontů), cennost je možno odvozovat ze zařazení daného jevu do některé kategorie ochrany dle zákona č. 114/19962 Sb. o ochraně přírody a krajiny nebo do zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů a z posouzení unikátnosti dané-

⁴ Cennost a jedinečnost takto soustředěných znaků se projeví ojedinělostí krajinných hodnot a jedinečným obrazem krajiny.

ho jevu v rámci regionu nebo kraje. **Kategorie ochrany, indikující cennost přítomných jevů** představuje **evaluační kritérium** pro definování kvalit území.

Generalizovaným výstupem je souhrnný názor na krajinářský význam některých jevů, který je zařazuje do kategorií ve stupnici od kladných do záporných hodnot. Zatímco hranice jednotlivých kategorií území z hlediska jejich krajinářské hodnoty jsou využity jako kritéria delimitační (pro rozhraničení specifických krajin), vlastní **kategorie území**, ležící v jednotlivých krajinách představují **evaluační kritéria** pro definování kvalit území a stanovení cílových charakteristik krajiny jakožto cílů k zabezpečení těchto kvalit v jednotlivých specifických krajiny.

Jako evaluačních kritérií byla využita kategorizace jevů, indikující krajinářský význam a cennost přítomných jevů a diferenciací krajiny dle kategorizovaných hodnot.

DRUH EVALUAČNÍCH KRITÉRIÍ	KATEGORIZOVANÉ JEVY A KATEGORIZOVANÁ ÚZEMÍ VYUŽITELNÁ PRO DEFINOVÁNÍ KVALIT KRAJINY
KATEGORIZACE JEVŮ Z HLEDISKA KRAJINÁŘSKÉHO VÝZNAMU A CENNOSTI	Jevy přírodní charakteristiky
	Jevy kulturní a historické charakteristiky
	Jevy civilizační charakteristiky
	Jevy vizuální charakteristiky
DIFERENCIACE ÚZEMÍ DLE KATEGORIZOVANÝCH HODNOT	kategorizace dle krajinářských hodnot přírodní charakteristiky (krajinářské hodnoty základní, mírně zvýšené, zvýšené, vysoké)
	kategorizace dle krajinářských hodnot kulturní a historické charakteristiky (krajinářské hodnoty mírně snížené, základní, mírně zvýšené, zvýšené, vysoké)
	kategorizace dle krajinářských hodnot civilizační charakteristiky (krajinářské hodnoty výrazně snížené, snížené, mírně snížené, základní, mírně zvýšené)
	kategorizace dle krajinářských hodnot vizuální charakteristiky (krajinářské hodnoty výrazně snížené, snížené, mírně snížené, základní, mírně zvýšené, zvýšené, vysoké)
	výsledná syntéza kategorizace dle krajinářských hodnot

1.3. Postup vymezení specifických krajin

Princip spočívá v názoru, že osobitost a rozlišitelnost krajiny spočívá ve výraznosti, cennosti a jedinečnosti charakteristických vlastností – atributů krajiny. Jedná se o atributy vnitřního uspořádání a vizuálního projevu (obrazu) krajinářské struktury.

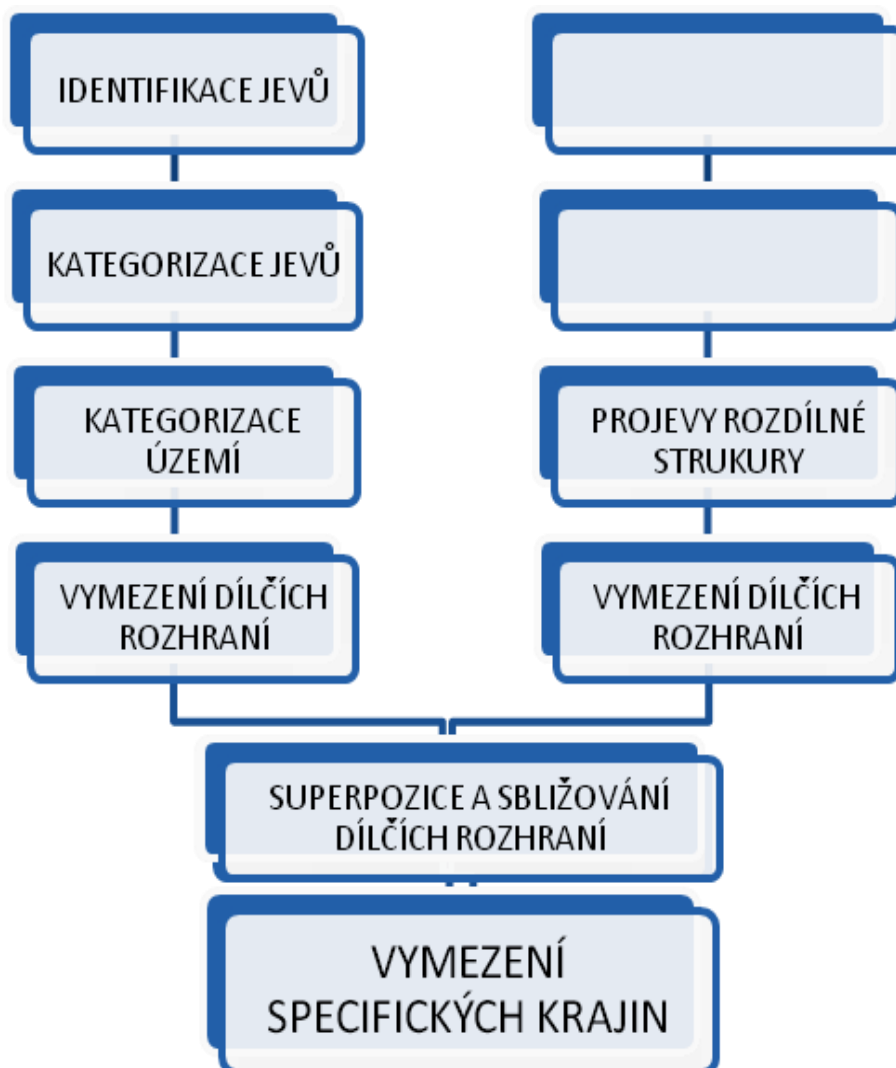
A. Je třeba tedy v analytické části práce **identifikovat cenné znaky krajiny**, které symbolizují jevy nacházející se v krajině. Některé jevy vyjadřují další vlastnosti krajiny, které jsou cenné a mohou mít nehmotnou povahu (spočívají v jevech přírodních, kulturních, památkových sociodemografických, socioekonomických) a v obrazu krajiny se projevují nepřímo. Identifikace vychází jak z existujících podkladů (ÚAP, ZÚR, generel OPK, oborové dokumenty – památkové hodnoty), tak i z vlastních podkladů, analyzujících některé kvality krajiny – sociodemografická studie s vyhodnocením tendencí vývoje, vyhodnocení dochovanosti historických krajinářských struktur, analýzy

prostorových vztahů v krajině a jejich vyhodnocení z hlediska vlivu na rozlišitelnost krajin.

B. Druhým krokem je **kategorizace znaků**, kdy je identifikovaným znakům přiřazena krajinářská hodnota a jsou tím zařazeny do kategorií. Přiřazení krajinářské hodnoty bylo provedeno expertním soudem kolektivu zpracovatelů. Na základě součtu znaků, resp. jejich agregace (počítačové zpracování s expertní korekcí výsledků) je **kategorizována i krajina do segmentů s rozdílnou krajinářskou hodnotou**.

C. Třetím krokem je **vymezení hranic specifických krajin** na základě hranic kategorizovaných segmentů krajiny a na základě hranic, vyplývajících z rozdílné struktury krajiny. Zatímco podklady pro vymezení dílčích hranic vyplývají z počítačově provedené kategorizace území a z digitálních dat podkladových materiálů, superpozice dílčích vrstev a jejich postupné sblížování s nastavením priorit některých vrstev v určitých úsecích bylo provedeno expertním způsobem.

Postup vymezení hranic specifických krajin je znázorněn v diagramu:

IDENTIFIKACE JEVŮ byla zpracována na základě určení přítomnosti znaků a hodnot tvořících specifické rysy, osobitost a jedinečnost krajiny.

KATEGORIZACE JEVŮ vychází z posouzení jejich významu v charakteru krajiny – významu v krajinné scéně a cennosti daného jevu v rámci širší krajinné oblasti. Kategorizace jevů byla provedena do kategorií 3, 2, 1, 0, -1, -2, -3, přičemž jevy (znaky a hodnoty) přírodní, kulturní a historické charakteristiky nemají záporné kategorie.

Kategorizace jevů jednotlivých charakteristik se provádí expertním způsobem, kdy **jednotliví členové expertního týmu⁵ přiřazují příslušné hodnoty jevům**, které jsou disponibilní v datové podobě a pocházejí buď z existujících územně plánovacích podkladů, z územně plánovací dokumentace (zejména PÚR, ÚAP a ZÚR), z oborových dokumentů a analýz na úrovni kraje (Koncepce ochrany přírody a krajiny, sociodemografické analýzy) nebo z vlastních doplňujících analýz (dochovanost historických struktur krajiny).

Poté dochází ke **sjednání kategorizace expertním týmem a to způsobem lokální relevance**. Konvergence rozdílných hodnot některých jevů vychází z lokální relevance jevu - ze společného posouzení konkrétního jevu a jeho významu v konkrétní lokalitě. Jedná se v podstatě o **objektivizaci subjektivních soudů formou ankety expertů⁶**, přičemž je možno předpokládat, že při použití stejných teoretických a praktických vstupů by i jiná skupina expertů došla k podobné shodě – podobné kategorizaci. Obecně lze kategorizaci jevů vyjádřit následovně:

➤ **Vysoká hodnota (kategorie 3)**

⇒ je přisouzena takovým pozitivně vnímaným jevům, které dominantně určují charakter a jedinečnost krajiny svým vizuálním významem nebo svým významem přírodním či kulturně-historickým. Může se jednat o významné znaky, které jsou pro určité segmenty krajiny reprezentativní nebo dokonce emblematické⁷.

➤ **Zvýšená hodnota (kategorie 2)**

⇒ je přisouzena takovým pozitivně vnímaným jevům, které se významně projevují v charakteru krajiny a které mají značný význam přírodní, či kulturně-historický⁸.

➤ **Mírně zvýšená hodnota (kategorie 1)**

⇒ je přisouzena takovým pozitivně vnímaným jevům, které mají doplňující význam pro charakter krajiny, které mají vyšší než běžný význam pro krajinu⁹.

➤ **Základní (běžná) hodnota (kategorie 0)**

⁵ Členové expertního týmu by měli disponovat kvalifikací v oborech přírodních věd, sociálních a ekonomických věd, krajinného inženýrství, krajinářské architektury, urbanismu a územního plánování, informačních technologií a GIS

⁶ Objektivizace formou intersubjektové shody

⁷ Sem byly zahrnuty např. I. a II. zóny CHKO, MZCHÚ významně se projevující v obraze krajiny, kulturní krajinné dominanty (vizuální význam), kulturní památky, které mají dominantní vliv na krajinu, národní kulturní památky (jedinečná cennost a často i vizuální význam) a památkové rezervace (jedinečná cennost), dominanty nadregionálního významu a významné – nadregionální – krajinné horizonty

⁸ Sem byly zahrnuty jevy se spoluurčujícím významem pro charakter krajiny, např. přírodní parky, III. a IV. zóna CHKO, kulturní památky, krajiny s výrazně dochovanou krajinnou strukturou nebo památkové zóny, krajinné dominanty s výrazným prostorovým vlivem atd.

⁹ Sem byly zahrnuty jevy příznivé pro vnímání charakteru krajiny (např. lesy, ostatní vodní plochy a toky) nebo takové, které se projevují spíše v dílčích lokalitách krajiny. Jsou to např. cenné stavby, které nejsou kulturními památkami a nemají dominantní význam nebo částečně dochované fragmenty historických krajinných struktur. Stejně tak lázeňská a rekreační sídla, pohledové horizonty s pozitivním vizuálním vlivem atd.

⇒ je přisouzena takovým indiferentně vnímaným jevům, které se výrazněji vizuálně neprojevují v charakteru krajiny, resp. nevytvářejí její pozoruhodnost¹⁰.

➤ **Mírně snížená hodnota (kategorie -1)**

⇒ je přisouzena takovým negativně vnímaným jevům, které mají doplňující význam pro charakter krajiny¹¹

➤ **Snížená hodnota (kategorie -2)**

⇒ je přisouzena takovým negativně vnímaným jevům, které se významně projevují v charakteru krajiny¹²

➤ **Výrazně snížená hodnota (kategorie - 2)**

⇒ je přisouzena takovým negativně vnímaným jevům, které dominantně určují charakter svým vizuálním významem nebo svým dalšími negativními dopady¹³.

KATEGORIZACE ÚZEMÍ je diferenciací krajiny dle soustředění a významu kategorizovaných hodnot Základem je soustředění kategorizovaných jevů (znaků a hodnot), které může představovat charakteristický rys určité krajiny – rys, který bude jedním z hledisek vymezení specifické (osobité) krajiny a který bude též představovat kvalitu krajiny. Jsou vymezeny plochy vysokých, zvýšených, základních, event. snížených krajinných hodnot.

Tab. 1 Kategorizace sledovaných územních jevů a charakteristik z hlediska krajinných hodnot

PRVEK	HODNOTA
I. a II. zóna CHKO	3
maloplošné zvláště chráněné území významně se projevující v obraze krajiny	3
vodárenská nádrž	3
evropsky významná lokalita	2
III. a IV. zóna CHKO	2
lokalita výskytu zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů	2
maloplošné zvláště chráněné území - ostatní	2
přírodní park	2
vodní nádrž s funkcí vodárenskou a rekreační	2
lesní porost	1
ptačí oblast	1
vodní plochy a vodní toky	1
významný mokřad (RU)	1
nadregionální biocentrum	0

¹⁰ Sem byly zahrnuty jevy přírodní a kulturně-historické charakteristiky málo se vizuálně projevující, jako např. NRBC, RBC, kulturní památky v zastavěném území měst či zemědělská krajina bez výrazněji dochovaných historických struktur. Patří sem však také civilizační jevy, které jsou vnímány jako indiferentní hodnota, ale mají nesporný význam v prostorové a funkční struktuře krajiny (např. obytné a smíšené území sídel, významné stavební dominanty – komíny, věže, technická zařízení apod.).

¹¹ Sem byly zahrnuty jevy, obecně přijímané jako pro charakter krajiny rušivé či disharmonické, které se však nevýrazně projevují v charakteru krajiny (např. železniční trať vícekolejná, silnice I. tř. dvoupruhová a II. třídy čtyřpruhová, lokality s přeměněnou krajinnou strukturou atd.).

¹² Sem byly zahrnuty jevy, obecně přijímané jako pro charakter krajiny rušivé či disharmonické, které se výrazně projevují v charakteru krajiny (např. silnice I. třídy čtyřpruhová, území ovlivněné důlní činností, lokality ovlivněné vizuálním vlivem vybrané technické infrastruktury atd.)

¹³ Sem jsou zahrnuty jevy, obecně přijímané pro charakter krajiny jako rušivé či disharmonické, které se zásadně projevují v charakteru krajiny (např. spalovna, skládka, kaliště, odval, lokality ovlivněné kumulovaným vizuálním vlivem silniční a technické infrastruktury atd.)

PRVEK	HODNOTA
regionální biocentrum	0
kulturně - krajinná dominanta	3
kulturní památka - vliv na krajinu dominantní	3
národní kulturní památka (NKP)	3
památková rezervace (MPR, VPR, APR)	3
krajina s výrazně dochovanou krajinnou strukturou (A)	2
kulturní památka - vliv na krajinu spoluurčující - významné	2
památková zóna (MPZ, VPZ, KPZ)	2
historická zahrada a park	1
historické krajinné struktury	1
krajina s částečně dochovanou krajinnou strukturou (B)	1
kulturní památka - vliv na krajinu spoluurčující - méně významné	1
místo s významnými památkami lidové architektury	1
ostatní urbanisticky hodnotné soubory	1
rodiště/působíště významné osobnosti	1
území s archeologickými nálezy	1
historická zemědělská krajina bez výraznějších dochovaných struktur (C)	0
historická zemědělská krajina pohraničního charakteru (C1)	0
kulturní památka v zastavěném území měst	0
krajina s výrazně přeměněnou krajinnou strukturou (D)	-1
funkce sídel v cestovním ruchu	1
lázně	1
obytné a smíšené území sídel	0
výrobní a technické areály	-1
sportovní nebo rekreační areály	0
významná stavební dominanta	0
významné areály občanské vybavenosti	0
silnice I. třídy dvoupruhová, silnice II. třídy čtyřpruhová	-1
silnice II. + III. třídy dvoupruhové	0
železniční trať vícekolejná, elektrifikovaná	-1
letišť - vzletová a přistávací plocha	-2
silnice I. třídy čtyřpruhová, dálnice, rychlostní silnice	-2
brownfield	-3
elektrické vedení 110 kV	-2
elektrické vedení 220 kV	-3
elektrické vedení 400 kV	-3
kaliště, odvaly	-3
skládka	-3
spalovna	-3
území ovlivněné důlní činností (Karvinsko)	-3
území ovlivněné důlní činností (prostor dolu Staříč)	-2
významná rozvodna	-3
významný energetický zdroj	-3
krajinná dominanta nadregionálního významu	3
významný krajinný horizont - nadregionální	3
prostorový vliv krajinné dominanty	2
pozitivní vizuální vliv pohledového horizontu	1

PRVEK	HODNOTA
vysoká hustota historických krajinných struktur	1
vizuální vliv vybrané silniční infrastruktury	-2
vizuální vliv vybrané technické infrastruktury	-2
kumulovaný vizuální vliv silniční a technické infrastruktury	-3
vizuální vliv větrné elektrárny (VTE)	-3

Kategorizace území byla provedena v prostředí ArcGIS prostřednictvím dílčích syntéz krajinných hodnot, zpracovaných formou tématických výkresů pro kategorizované znaky přírodní charakteristiky, kulturní a historické charakteristiky, civilizační charakteristiky a vizuální charakteristiky.

Principem je takové vyhodnocení, kde v každém místě (pixelu) se projeví ta nejvyšší přítomná hodnota (pokud v určitém pixelu je přítomen jev 3. kategorie a jev 2. kategorie, výsledná hodnota bude „3“ a pixel bude zařazen do nejvyšší kategorie). Výstupem jednotlivých syntéz je území kategorizované:

- u přírodních charakteristik do **čtyř kategorií** (krajinné hodnoty **vysoké /3/, zvýšené /2/, mírně zvýšené /1/ a základní /0/**),
- u kulturně-historické charakteristiky do **pěti kategorií** (přibývá **kategorie krajinných hodnot mírně snížených /-1/**),
- u civilizační charakteristiky do pěti kategorií (**krajinné hodnoty mírně zvýšené /1/, základní /0/, mírně snížené /-1/, snížené /-2/ a výrazně snížené /-3/**)
- vizuální charakteristiky do **sedmi kategorií** (od krajinných hodnot **vysokých /3/ po výrazně snížené /-3/**).

Výsledná syntéza krajinných hodnot je dána součtem hodnot čtyř dílčích výstupů (rastrů), takže v každém místě (pixelu) se přítomné hodnoty sčítají. Vzniká tak kategorizace krajiny do ploch s hodnotami pohybuujícími se mezi +9 a -7.

Jak výstupy jednotlivých syntéz - kategorizace území dle hodnot jednotlivých charakteristik – tak i výsledná syntéza představují podklady pro vymezení dílčích hranic, předjímajících rozhraní – delimitaci- specifických krajin.

VYMEZENÍ DÍLČÍCH KRAJINNÝCH ROZHRANÍ NA ZÁKLADĚ KATEGORIZACE ÚZEMÍ je provedeno tak, že dílčí krajinná rozhraní (vzniklá na základě dílčích syntéz a výsledné syntézy) sledují hranice jednotlivých kategorií území a generalizují je na základě jejich reálného projevu v charakteru krajiny.

Za **PROJEVY ROZDÍLNÉ KRAJINNÉ STRUKTURY**, které se projevují v obrazu krajiny, považujeme výrazné charakteristiky krajiny, vyplývající z rozdílného georeliéfu a z Land Use, resp. z území měnících se charakteristik.

VYMEZENÍ DÍLČÍCH KRAJINNÝCH ROZHRANÍ na základě projevů rozdílnosti krajinné struktury a jejího vizuálního projevu. Jedná se především o výrazné charakterové odlišnosti georeliéfu, geomorfologická a biogeografická rozhraní a hranice vyplývající z Land Use.

SUPERPOZICE DÍLČÍCH KRAJINNÝCH ROZHRANÍ A JEJICH SBLIŽOVÁNÍ formou postupného porovnávání vzájemných průmětů dílčích krajinných rozhraní a jejich postupné-

ho sblížení zvažováním priorit jednotlivých delimitačních kritérií je metodou směřující k výsledné delimitaci (rozhraničení) specifických krajín.

Metoda superpozice má podobu postupného vzájemného překrývání vrstev (dílků krajinných rozhraní) nad mapovým podkladem (topografická mapa, ortofotomapa), přičemž ve všech vrstvách mají v určité lokalitě stejný význam. Je to proto, že do určování hranic vstupují vizuální hlediska. Obecně lze říci, že charakter terénu a charakter využití území jsou základními atributy rozdílnosti charakteru krajín. V určitém místě krajiny však může vystupovat do popředí např. přítomnost výrazných stop historické kultivace krajiny, která může být unikátním atributem identity krajiny. Jedná se tedy o průnik vrstev (dílků krajinných rozhraní) o různé (resp. proměnlivé) důležitosti

VYMEZENÍ HRANIC SPECIFICKÝCH KRAJIN je provedeno na základě výsledků předchozího kroku – superpozice dílků rozhraní – expertním posouzením a další optimalizací a upřesnění provádí expertní tým analýzou ortofotomap a doplňujícím terénním průzkumem.

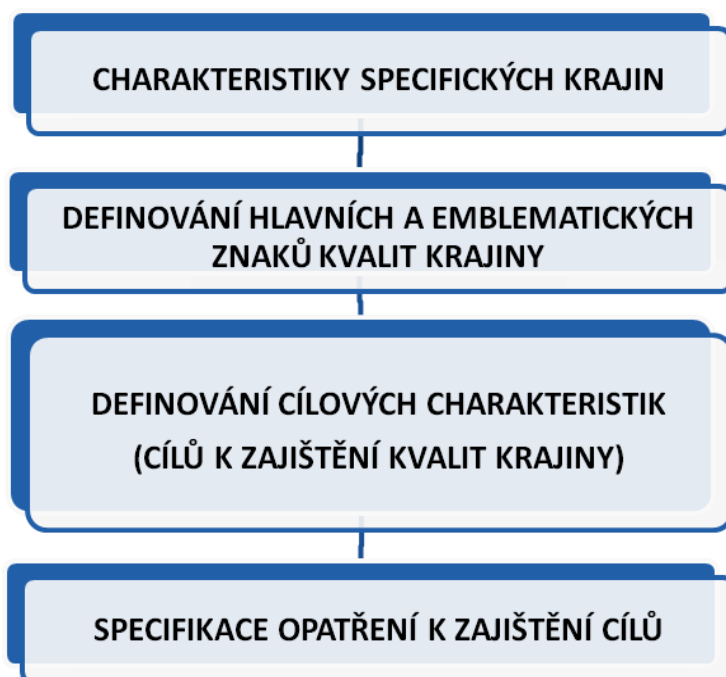
Vymezování hranic jednotlivých specifických krajín tj. sblížení dílků rozhraní, která byla vytvořena na základě analýzy prostorové skladby, kategorizace území a výsledné syntézy, bylo posouzeno expertem, který na základě své odbornosti pro každou specifickou krajínu vyhodnotil významnost dílků hranic v jednotlivých úsecích a následně našel v krajíně rozpoznatelné linie, kterými jsou hranice specifických krajín popsány.

PŘECHODOVÁ PÁSMA. S ohledem na exaktní postup vymezení specifických krajín (viz výše) v kontrastu s často postupným změnám charakteristik sousedících specifických krajín byla vymezena přechodová pásma, ve kterých je nutno pracovat s cílovými charakteristikami a opatřeními obou sousedících krajín. V případech, kdy se v přechodovém pásmu střetává více krajín, uplatňují se v závislosti na charakteru záměru a jeho umístění v přiměřeném rozsahu cílové charakteristiky všech „styčných“ krajín“. Jako pomůcka pro diferenciaci významu jednotlivých specifických krajín v jednotlivých částech přechodového pásma byl pro každé pásmo zpracován přehled plošného podílu krajín v katastrálních územích, do kterých vymezené přechodové pásmo zasahuje.

1.4. Postup definování cílových charakteristik krajiny

Cílová charakteristika krajiny (ve smyslu EÚoK) představuje „...*přání a požadavky obyvatel týkající se charakteristických rysů krajiny, v níž žijí, formulované pro danou krajínu kompetentními veřejnými orgány*“. Má vyjádřit cílový stav zachovávaný event. rozvíjející kvality krajiny tak, aby zůstala zachována a rozvíjela se její osobitost a jedinečnost. Získané výstupy naplňují druhou část citované věty.

Pro každou ze specifických krajín jsou stanoveny cílové charakteristiky a příslušná opatření k uskutečňování cílů, zajišťujících ochranu, zachování a rozvoj kvalit krajiny. Kroky postupu k definování cílových charakteristik krajiny ukazuje diagram na následující stránce.

CHARAKTERISTIKY JEDNOTLIVÝCH SPECIFICKÝCH KRAJIN se skládají z těchto částí:

- Vymezení hranic specifické krajiny vč. odůvodnění
 - ⇒ na základě delimitačních a evaluačních kritérií postupem popsáním výše
- Popis přírodních, kulturně historických charakteristik, vizuální scény a prostorových vztahů dané specifické krajiny
- Negativní nebo rušivé jevy v krajině, jevy a činnosti ohrožující kvalitu přírodních hodnot
 - ⇒ zobecněný přehled stávajících podstatných jevů a činností situovaných v rámci konkrétní specifické krajiny, které narušují kvalitu jejich přírodních a krajinných složek
 - ⇒ konkrétní záměry, sledované ve vydaných ZÚR MSK a A-ZUR MSK

DEFINOVÁNÍ HLAVNÍCH A EMBLEMATICKÝCH ZNAKŮ KVALIT KRAJINY je důležitým krokem k definování cílových charakteristik, neboť tyto znaky vystihují podstatu osobitosti, rázovitosti a jedinečnosti každé specifické krajiny. Některé ze znaků mohou být tak výrazné a nezaměnitelné, že se stávají znakem, resp. symbolem (např. scenérie, silueta, charakteristická hodnota), který reprezentuje a označuje určitou a ne jinou krajinu. Takové znaky nazýváme **emblematické** (podobně jako např. ikonické či kultovní scenérie).

Podkladem pro identifikaci významných a emblematických znaků je kategorizace jevů a hodnot z hlediska jejich osobitosti, rázovitosti a jedinečnosti v rámci každé specifické krajiny. Výběr znaků je proveden na základě vyhodnocení přírodních, kulturně historických charakteristik, resp. dle vizuální scény a prostorových vztahů dané specifické krajiny.

DEFINOVÁNÍ CÍLOVÝCH CHARAKTERISTIK KRAJINY ve smyslu EÚoK navazuje na charakteristiky vymezených specifických krajin, které vyjadřují osobitost a jedinečnost charakteru krajiny, vyjadřují kvality krajiny a charakterizují tendence, které mohou současné kvality krajiny ovlivnit. Cílové charakteristiky se opírají o identifikované hodnoty krajiny, oso-

bité rysy a o definované hlavní a emblematické znaky krajiny a formulují cíle, které zabezpečují zachování a možný rozvoj či vytváření kvalit krajiny.

Cílové charakteristiky krajiny jsou stanoveny s cílem vytvoření odborného a formálního rámce pro řešení ÚPD a rozhodování o změnách v území (s dopadem na krajinu), který by neměl být překročen. S ohledem na to jsou cílové charakteristiky prioritně zaměřeny na ochranu významných hodnot a specifických rysů krajiny. Akceptována je činnost člověka v území jako zásadní podmínka pro zachování kulturní krajiny, včetně funkčních systémů k tomu nezbytných. V prokazatelně nezbytných případech, kdy zvýšená míra urbanizace území jednoznačně vyplývá z využívání vysoce specifických vlastností území a tento stav není možné ani v dlouhodobém výhledu (cca 20 – 30 let) zásadním způsobem změnit bez narušení vlastnických vztahů, proto cílové charakteristiky víceméně reflektují současný stav a pouze formulují podmínky, požadavky a kritéria na stabilizaci dochovaných hodnot a postupné zastavení probíhajících urbanizačních trendů.

SPECIFIKACE K ZAJIŠTĚNÍ CÍLŮ. S formulací cílových charakteristik, vyjadřujících cíle k zachování a rozvíjení kvalit krajiny, bezprostředně souvisí návrh stanovení podmínek, požadavků a kritérií k jejich dosažení, případně k posílení, resp. ochraně hodnot a emblematických znaků příslušné specifické krajiny. S ohledem na jejich aplikaci v rámci nástrojů územního plánování jsou návrhy formulovány pro potřeby aktualizace ZÚR především ve formě:

- ⇒ územních podmínek pro zachování a dosažení stanovených cílových charakteristik,
- ⇒ požadavků na upřesnění územních podmínek koncepce ochrany přírodních, kulturních a civilizačních hodnot území,
- ⇒ kritérií a podmínek pro rozhodování o změnách v území,

s předpokladem následného upřesnění v podrobnosti řešení ÚP a promítnutí do:

- ⇒ základní koncepce rozvoje území obce, ochrany a rozvoje jeho hodnot
- ⇒ koncepce uspořádání krajiny
- ⇒ stanovení podmínek pro využití ploch s rozdílným způsobem využití.

2. ZÁKLADNÍ POJMY A JEJICH VÝZNAMY

2.1. Krajinná oblast – specifická krajina

Vymezení krajinných oblastí ve smyslu bezešvého pokrytí území Moravskoslezského kraje (MSK) a následně na **definování cílových charakteristik krajiny pro tyto vymezené krajinné oblasti** je provedeno ve smyslu přílohy č. 4 k vyhl. č. 500/2006 Sb., ve znění vyhl. č. 458/2012 Sb. stanovující obsah ZÚR - nutnost vymezení „oblastí se shodným krajinným typem“ a „vymezení cílových charakteristik krajiny“ Sama příloha k vyhlášce odkazuje u pojmu cílových charakteristik na EÚoK, u pojmu „oblastí se shodným krajinným typem“ však nikoliv.

Pojem „**oblastí se shodným krajinným typem**“ (dále **OSKT**) ve smyslu odst. (2), písm. c) Přílohy č. 4 k vyhl. č. 500/2006 Sb.) uvedený v příloze vyhlášky v zásadě předpo-

kládá vymezení určitých **typů krajiny** na území kraje, vymezení oblastí a jejich přiřazení těmto krajinným typům. Vzniká tak rozčlenění území dle **typických znaků a vlastností**.

Pokud budeme vycházet z toho, že vymezení OSKT odpovídá požadavku EÚoK, dojdeme k problému nesprávného výkladu, resp. překladu EÚoK do českého jazyka. V originále se totiž nehovoří o „typech“ nýbrž o „krajínách“.

Článek 6, 1, a, i

vymezit své vlastní typy krajiny na celém svém území;

Article 6 C, a, i)

to identify its own landscapes throughout its territory;

Artikel 6, C, a, i)

die eigenen Landschaften in ihrem gesamten Hoheitsgebiet zu erfassen;

Jedině v českém a slovenském překladu se jedná o část věty „**vymezit své vlastní typy krajiny**“. Překlad je zde evidentně nesprávný a zkreslující smysl EÚoK. Nejedná se o jazykovou, ale o obsahovou záležitost, kde „**typ**“ představuje **typické vlastnosti**, ale vlastní krajiny ve smyslu **vlastní (svoje) = specifické, charakteristické**, má podstatně jiný smysl – vyjadřuje především **individuální vlastnosti** krajiny. V souladu s výše uvedenými úvahami je i nadále používán pro pojem „své vlastní krajiny“ (...its own landscapes, ...die eigenen Landschaften) pojem „**specifické krajiny**“ (**SpK**).

Jedině v českém a slovenském překladu se jedná o část věty „*vymezit své vlastní typy krajiny*“. Žádná jiná jazyková mutace, ani anglický originál, nehovoří o typech krajiny. Překlad je zde evidentně nesprávný a zkreslující smysl EÚoK. Nejedná se o jazykovou, ale o obsahovou záležitost, kde „*typ*“ představuje typické znaky, ale vlastní krajiny ve smyslu vlastní (svoje) = specifické, charakteristické, osobité má podstatně jiný smysl – vyjadřuje především individuální vlastnosti krajiny.

Je však možno nahlížet na pojem „*typ*“ i jiným pohledem a to jako na „*typ*“ ve významu „*ráz*“ (viz Akademický slovník cizích slov, Academia 2001). „Krajinný typ“ je dán souhrnem vlastností, které jsou společné a charakteristické pro různé segmenty krajiny. Krajinný typ reprezentuje krajiny, které jsou příbuzné svými vlastnostmi nebo kvalitami. Typologické členění je protikladné individuálnímu členění krajiny – u typologického členění hledáme společné reprezentativní vlastnosti, u individuálního členění hledáme specifické, neopakovatelné, jedinečné jakož i unikátní vlastnosti krajiny. Abychom našli shodu mezi zákonnými pojmy „krajinný typ“ a odborným pojmem (korespondujícím se smyslem EÚoK) „vlastní (specifická) krajina“, musíme se obrátit k významu „*typ*“ jako např. (o člověku) „...to je zajímavý typ“, nebo (o krajíně) „...to je zajímavý typ krajiny“. V takovém smyslu (viz zmiňovaný Akademický slovník cizích slov) se jedná o „*typ*“ jako označení pro „zvláštnost“, „rázovitost“, „odlišnost“ a nikoliv o zobecnitelné typické vlastnosti.

2.2. Krajinná oblast – oblast krajinného rázu

Vymezení „oblasti krajinného rázu“ (OKR) musí korespondovat obsahově s dikcí §12 zák. č. 114/1992 Sb. a nemůže rámec tohoto zákonného ustanovení překračovat. Vymezení „vlastních (specifických krajin“ dle EÚoK však nemusí mít přímou vazbu na ustanovení o krajinném rázu, i když je logické, že rázovitost krajiny bude hrát při vymezení „vlastních (specifických) krajin“ velkou roli. Je však nesporné, že se nemůže jednat o totožné pojmy, resp. o pojmy, vyjadřující stejné členění krajiny.

„**Oblastí krajinného rázu“ (ObKR)** je krajinný celek s podobnou přírodní, kulturní a historickou charakteristikou odrážející se v souboru jejích typických znaků, který se výrazně liší od jiného celku ve všech charakteristikách či v některé z nich a který zahrnuje více míst krajinného rázu. Je vymezena hranicí, kterou mohou být přírodní nebo umělé prvky nebo jiné rozhraní měnících se charakteristik (Vorel a kol. 2004). Jedná se o členění, které je dosti podrobné, vychází z preventivního hodnocení území a je použitelné pro ÚAP na úrovni ORP nebo na úrovni velkoplošných ZCHÚ.

Krajinná oblast ve smyslu „specifická krajina“ (SpK) je ve smyslu Evropské úmluvy o krajině (EÚoK) osobitou krajinou, „vyznačující se zvláštními hodnotami, které jsou jim připisovány zainteresovanými stranami a dotčeným obyvatelstvem“ (EÚoK). Jedná se o krajiny na úrovni regionálního členění, tj. krajiny, které jsou specifické vedle základních geologických a geomorfologických, resp. biogeografických vlastností a charakteru vegetačního krytu také charakterem hospodářského využití a osídlení **venkovské (rurální) krajiny**, charakterem osídlení, výrobních, skladových, a infrastrukturních ploch **městské a příměstské (urbánní a suburbánní) krajiny a krajiny aglomerací**, charakterem a strukturou výrobních a skladových ploch, ploch technické a dopravní infrastruktury, aktivních a pasivních těžebních ploch včetně vodohospodářských zařízení **industriální a postindustriální krajiny** včetně průmětů těchto vlastností do **obrazu krajiny a do rozlišitelnosti a osobitosti jejich panoramat**.

Specifická krajina (SpK) je vymežována dle většího souboru kritérií, má výrazně regionální význam, tedy i větší rozlohu. V členění dle vyšších geomorfologických jednotek (charakteristika georeliéfu je jedním ze základních hledisek vymezení SpK) odpovídá spíše geomorfologickému celku, event. několika podcelkům, oblast krajinného rázu (ObKR), v hodnoceních nazývaná většinou krajinným celkem, odpovídá spíše geomorfologickým podcelkům nebo několika okrskům.

Vymezování specifických krajin a definování znaků jejich osobitosti zahrnuje v první řadě vizuální aspekty, které vyjadřují jedinečnost, reprezentativnost a rázovitost krajiny. V tom vzniká shoda ve vymezování a definování krajin ve smyslu krajinného rázu dle § 12 zákona č. 114/1992 Sb. a mezi vymezením krajin dle EÚoK. Vymezení krajin dle EÚoK však vyžaduje další hlediska. V čl. 5, odst. B EÚoK se uvádí: „*zavést a provádět krajinné politiky, zaměřené na ochranu, správu a plánování krajiny, prostřednictvím přijetí specifických opatření uvedených v článku 6*“. Obsah jednotlivých pojmů - „*ochrana krajiny*“ znamená činnosti směřující k zachování a udržení význačných nebo charakteristických rysů krajiny, odůvodněné její dědičnou hodnotou, vyplývající z její přírodní konfigurace a/nebo z lidské činnosti; „*správa krajiny*“ znamená činnost, která má, z hlediska udržitelného rozvoje, zajistit pravidelné udržování krajiny s cílem řízení a harmonizace změn, které jsou způsobeny sociálními, hos-

podářskými a environmentálními procesy; "plánování krajiny" znamená činnosti s výhledem do budoucna, zvýšení hodnoty, obnovu nebo vytvoření krajiny.

2.3. Cílová charakteristika krajiny – cíl zajištění kvality krajiny

Cílové charakteristiky krajiny ve smyslu odst. (1), písm. f) Přílohy čl. 1 k vyhl. č. 500/2006 Sb.) jsou přímo vázány na EÚoK (viz pozn. č. 5 v příloze k vyhláše). Vystává tudíž opět problém výkladu, resp. překladu EÚoK.

Jedině v českém překladu se vyskytuje pojem „**cílová charakteristika**“ – ve všech jiných jazykových mutacích se vyskytuje v souladu s anglickým originálem pojem „**kvalita krajiny**“. Významově jsou pojmy „kvalita“ a „charakteristika“ odlišné a zdá se, že došlo překladem ke zkreslení smyslu EÚoK.

Článek 1, c

„cílová charakteristika krajiny“ znamená přání a požadavky obyvatel týkající se charakteristických rysů krajiny, v níž žijí, formulované pro danou krajinu kompetentními veřejnými orgány;

D Cílové charakteristiky krajiny

- Každá Strana se zavazuje, po konzultaci s veřejností v souladu s článkem 5 c, definovat cílové charakteristiky krajiny pro vymezené a vyhodnocené krajiny.

Article 1 c "

"Landscape quality objective" means, for a specific landscape, the formulation by the competent public authorities of the aspirations of the public with regard to the landscape features of their surroundings;

D Landscape quality objectives

- Each Party undertakes to define landscape quality objectives for the landscapes identified and assessed, after public consultation in accordance with Article 5. c.

Artikel 1 c)

"Landschaftsqualitätsziel" in Bezug auf eine bestimmte Landschaft die von den zuständigen staatlichen Stellen formulierten Ansprüche der Öffentlichkeit an die Landschaftsmerkmale ihrer Umgebung;

Podstatným jménem v anglické ani německé verzi není „kvalita“, ale „cíl“. Nejedná se tedy ani o „cílové charakteristiky“, ani o správnější „cílové kvality (hodnoty)“, ale o „**cíle kvality krajiny**“ nebo o „**cíle zajištění kvality krajiny**“.

Pojem „cílové charakteristiky krajiny“ je zde vnímám a využíván ve smyslu „**cíle zajištění kvality krajiny**“.

2.4. Výklad užívaných pojmů užívaných

Atribut krajiny (krajinného rázu)

Charakteristická vlastnost vyjadřující přírodní, kulturní nebo historické kvality segmentu krajiny, projevující se v její osobitosti. Osobitost krajiny je vlastností krajinné struktury (strukturální vlastností) a proto tkví jak v attributech vnitřního uspořádání krajinné struktury, tak i v attributech vizuálního projevu krajinné struktury.

Bariérové plošky

V analýzách prostorového uspořádání zobrazují vizuální překážky (bariery), jakými jsou porosty, liniové prvky nelesní stromové zeleně, zástavba a další hmotné prvky, které brání výhledu. Výška vizuální překážky je vyšší než 8 m.

Civilizační charakteristika

Zahrnuje takové jevy v krajině, které mají původ v hospodářské exploataci krajiny (s výjimkou zemědělství a lesního hospodářství) a v technickém zabezpečení území.

Civilizační složky

Civilizační složky krajinné struktury (vedle složek přírodních – biotických a abiotických) zahrnují prvky, jevy, vztahy a procesy související s osvojením, kultivací a exploatací krajiny historickém vývoji a v současnosti. V nástrojích ochrany krajiny a nástrojích územního plánování jsou zpravidla zahrnuty pod kulturní, historickou a civilizační charakteristiku.

Civilizační struktury

Civilizačními strukturami rozumíme skladbu civilizačních prvků, které tvoří funkční celek. Může se jednat o skladbu sídleních, výrobních, dopravních a technických funkcí nebo o koridor dopravní a technické infrastruktury s paralelními trasami či o větší průmyslové území.

Činnost snižující estetickou a přírodní hodnotu krajinného rázu oblasti či místa

Taková činnost, která natolik naruší specifické znaky a hodnoty oblasti či místa, že změní význam a obsah jednotlivých charakteristik.

Delimitační kritéria

Kritéria k vymezení – delimitaci – specifických krajin na území MSK. Může se jednat o kritéria kvalitativní i kvantitativní povahy.

Emblematické znaky

Některé ze znaků charakterizujících specifickou krajinu mohou být tak výrazné a nezaměnitelné, že se stávají znakem (např. scenérie, silueta, charakteristická hodnota), symbolem, který reprezentuje a označuje určitou a ne jinou krajinu. Takové znaky nazýváme emblematické (podobně jako např. ikonické či kulturovní scenérie).

Estetická hodnota krajiny

Estetická hodnota krajiny vzniká z pozitivně přijímaných vlastností vnímané krajiny (prostorové vztahy, krajinná scéna) a z pozitivních postojů vnímajícího subjektu (emocionálně i racionálně podmíněných). Je závislá nejenom na vlastnostech subjektu (pozorovatele, návštěvníka, obyvatele) a na jeho pocitech a schopnostech vnímání, ale také na fyzických vlastnostech objektu (krajiny).

Estetické kvality krajiny

Souhrn objektivně popsateľných vlastností krajiny vizuálně vnímaných v krajinné scéně, které jsou důvodem atraktivnosti a působivosti (emocionální a racionální) určitých míst v krajině. Jedná se především o konfiguraci bodových, liniových a plošných prvků, o texturu a barevnost, způsob vymezení prostoru a formy prostorů, o znaky rozlišitelnosti a zapamatovatelnosti scénérií. Vysoká (a specifická) estetická kvalita se většinou projevuje výraznou vizuální atraktivností krajiny.

Evaluační kritéria

Kritéria pro stanovení pozitivních a negativních hodnot, příležitostí a hrozeb – ke stanovení cílů zabezpečí kvalit vymezených krajin. Mezi evaluační kritéria zahrnujeme především kritéria kvalitativní.

Harmonické měřítko krajiny

Vyjadřuje takové členění krajiny, které odpovídá harmonickému vztahu činností člověka a přírodního prostředí a způsobům udržitelného využívání dané krajiny. Z hlediska fyzických vlastností krajiny se jedná o soulad měřítka celku a měřítka jednotlivých prvků.

Harmonické vztahy v krajině

Vyjadřují soulad činností člověka a přírodního prostředí (absence rušivých jevů), udržitelnost užívání krajiny, harmonický soulad jednotlivých prvků a prostorů krajinné scény.

Heterogenita krajiny

Analýza heterogenity vychází z principu, že pro popsání krajiny je určující i počet jedinečných druhů plošek (v našem případě kategorii Land Use) ve sledovaném čtverci o straně 500 m.

Identita kulturní krajiny

Identita krajiny je vlastností vzniklou vztahem mezi obyvateli a krajinou. Tento vztah se vytváří v krajině, která má výrazný a pro dané místo či oblast typický charakter, s přítomností stop historického vývoje krajiny a s významným duchovním významem.

Krajina

Část zemského povrchu s charakteristickým reliéfem, tvořená souborem funkčně propojených ekosystémů a civilizačními prvky (§3 zákona 114/1992 Sb.).

Krajina příměstských oblastí velkých měst (suburbánní krajina)

Krajina, jejíž vývoj, struktura a charakter jsou ovlivněny funkčními, provozními, sociálními a územně-technickými nároky funkcí města. Jedná se o pás krajiny přiléhající k okraji zástavby, přičemž v charakteru této krajiny hrají významnou roli zástavba, komunikace a technická infrastruktura.

Krajina příměstských oblastí velkých měst (suburbánní krajina)

Krajina, jejíž vývoj, struktura a charakter jsou ovlivněny funkčními, provozními, sociálními a územně-technickými nároky funkcí města. Jedná se o pás krajiny přiléhající k okraji zástavby, přičemž v charakteru této krajiny hrají významnou roli zástavba, komunikace a technická infrastruktura.

Krajina regionálních rekreačních vazeb

Části (segmenty, resp. koridory) krajiny, ve kterých se projevují vzájemné vazby mezi těžišti osídlení a rekreačně atraktivními oblastmi. Regionální rekreační vazby se fyzicky projevují v území nároky na dopravní propojení, na veřejnou infrastrukturu a na vhodnost krajiny pro rekreační využití.

Krajinářský význam určitého jevu

Význam určitého jevu ve vnitřním uspořádání krajinné struktury nebo ve vizuálním projevu krajinné struktury (v obrazu krajiny).

Krajinná oblast

Krajinná oblast ve smyslu „specifická krajina“ je ve smyslu Evropské úmluvy o krajině (Eúok) osobitou krajinou, „vyznačující se zvláštními hodnotami, které jsou jim připisovány zainteresovanými stranami a dotčeným obyvatelstvem“ (Eúok). Jedná se o krajiny na úrovni regionálního členění, tj. krajiny, které jsou specifické vedle základních geologických a geomorfologických, resp. biogeografických vlastností a charakteru vegetačního krytu také charakterem hospodářského využití a osídlení venkovské (rurální) krajiny, charakterem osídlení, výrobních, skladových, a infrastrukturních ploch městské a příměstské (urbánní a suburbánní) krajiny a krajiny aglomerací, charakterem a strukturou výrobních a skladových ploch, ploch technické a dopravní infrastruktury, aktivních a pasivních těžebních ploch včetně vodohospodářských zařízení industriální a postindustriální krajiny včetně průmětů těchto vlastností do obrazu krajiny a do rozlišitelnosti a osobitosti jejích panoramat.

Krajinná scéna

Vizuálně vnímaná část krajiny. Krajinnou scénu představuje scenérie vnímaná z určitého místa nebo sled scenérií vnímaných pohybem krajinou.

Krajinná struktura

Vzájemné uspořádání prvků, funkcí a procesů přírodních (biotických a abiotických) a civilizačních (sociokulturních a socioekonomických) v krajině. Struktura krajiny se projevuje jejím vnitřním řádem funkčního uspořádání (systémovými vazbami) a vnějším proje-

vem – obrazem – prostorovým uspořádáním (prostorovými vztahy, prostorovou organizací).

Krajinné struktury v zastavěném území.

Krajinnými strukturami v zastavěném území rozumíme koridory vodotečí s doprovodnou zelení, souvislé vegetační celky lesních porostů, plochy trvalých travních porostů s rozptýlenou nelesní vegetací apod.

Krajinný prostor

Část krajiny, ohraničená vizuálními bariérami (svahy, okraje porostů, okraje zástavby) a tvořící vnímatelnou a srozumitelně oddělenou část (místnost v krajině). Je konviziální - pozorovatelný ze všech jeho míst.

Krajinný ráz

Je dán přírodní, kulturní a historickou charakteristikou určitého místa nebo oblasti (§12 zákona), resp. vnímatelnými znaky a hodnotami těchto charakteristik.

Kulturní a historická charakteristika

Zahrnuje projevy kulturního a historického vývoje krajiny včetně struktury osídlení a charakteru sídel a včetně vazby sídel na zemědělské a lesohospodářské využití krajiny.

Kulturní dominanta krajiny

Kulturní dominantou krajiny je krajinný prvek či složka v krajině nebo dochované stopy kultivace krajiny, jejichž význam je nesporný z historického hlediska, architektury či jiného oboru lidské činnosti a které ve svém projevu převládajícím způsobem ovlivňují souhrn charakteristik daného místa či oblasti.

Kulturní hodnoty krajiny

Kulturní hodnoty takové prvky a struktury v krajině, které vznikly způsobem osidlování a kultivace krajiny a využívání přírodních zdrojů.

Kvalitativní atributy krajiny

Specifický charakter prvků, zvláštnost a neobvyklost jevů vytvářejících jedinečnost.

Kvantitativní atributy krajiny

Soustředění znaků a hodnot spoluvytvářejících cennost krajiny z hlediska přírodního, kulturně-historického či z hlediska estetických kvalit, o význam určitých jevů v obrazu (rázu) krajiny, o prostorové uspořádání prvků v krajině.

Místo krajinného rázu

Část krajiny relativně homogenní z hlediska přírodních, kulturních a historických charakteristik a výskytu estetických a přírodních hodnot, které odlišují místo krajinného rázu od jiných míst krajinného rázu.

Mozaikovitost krajiny

Analýza mozaikovitosti krajiny spočívá v určení počtu všech plošek kategorií Land Use ve sledovaném čtverci o straně 500 m.

Oblast krajinného rázu

Oblast krajinného rázu je krajinný celek s podobnou přírodní, kulturní historickou charakteristikou odrážející se v souboru jejích typických znaků, který se výrazně liší od jiného celku. Je vymezena hranicí, kterou mohou být přírodní nebo umělé prvky nebo jiné rozhraní měnících se charakteristik.

Obraz krajiny

Vnější vizuální či senzuální projev vnitřní struktury krajinných složek přírodních a civilizačních. Je vnímán staticky (z určitých míst výhledů) či dynamicky (v pohybu) podobě krajinných panoramat, krajinné scény jednotlivých krajinných prostorů nebo jako série dílčích scénérií – částí krajinné scény.

Obraz sídla

Vnější vizuální či senzuální projev urbánní struktury. Je vnímán staticky (z určitých míst výhledů) či dynamicky (v pohybu) především z volných prostorů a z míst umožňujících vnímání panoramat či dílčích scénérií.

Prostorová členitost krajiny

Analýza prostorové členitosti krajiny spočívá v určení počtu bariérových plošek kategorií Land Use ve sledovaném čtverci o straně 500 m.

Prostorová generalizace

Prostorová generalizace v síti čtverců (gridu, strana čtverce 500 m), použitá v tvorbě analýz prostorového uspořádání, proběhla většinovým principem nad rastrovým ekvivalentem vektorové podoby dat o velikosti pixelu 25m. Do daného čtverce se tedy promítla ta kategorie Land Use, která byla zastoupena největším podílem na ploše daného čtverce.

Prostorové uspořádání krajiny

Uspořádání vizuálně vnímatelných prostorových útvarů (konvexních a konkávních tvarů, resp. elevací a depresí – vyvýšenin, hřbetů, údolí, kotlin) a jejich vzájemné vizuální vztahy – (návaznost, oddělenost, průhledy) a konfigurace jednotlivých hmotných prvků krajiny (bodových, liniových, plošných).

Prostorové vztahy v krajině

Vzájemné vztahy mezi hmotnými prvky krajinné struktury (bodovými, liniovými, plošnými).

Prvky a struktury nelesní zeleně

Solitérní dřeviny a skupiny dřevin, liniové porosty, doprovody cest a vodotečí, drobné lesíky a remízky dotvářející prostorovou strukturu krajiny.

Přírodní hodnoty

Přírodní hodnoty jsou dány kvalitativními parametry zastoupených ekosystémů ve vztahu k jejich udržitelnosti, reprezentativností aktuálních znaků ve vztahu ke stanovištním podmínkám, prostorovými parametry, harmonickým charakterem interakcí mezi ekosystémy, výraznými přírodními dominantami krajiny.

Přírodní charakteristika

Zahrnuje vlastnosti krajiny určené jak trvalými přírodními podmínkami, kterými jsou především geologické, geomorfologické, klimatické a biogeografické poměry, tak aktuálním stavem ekosystémů. Projevuje se jako souhrn znaků a hodnot.

Sídelní zeleň

Soustava ploch s vegetačním krytem, které leží v zastavěném území sídla.

Specifická krajina – viz „krajinná oblast“.

Systém sídelní zeleně

Systém ploch sídlení zeleně, které mají vzájemnou prostorovou návaznost a které v zastavěném území plní funkci ekostabilizační, hygienickou, rekreační a prostorotvornou.

Terénní členitost krajiny

Analýza terénní členitosti krajiny spočívá v určení poměru skutečné plochy krajiny k planimetrické ploše v daném čtverci. Hovoříme o tzv. indexu skutečné plochy, který prakticky nabývá hodnot od 1 do 1,3. Z vyššího indexu ukazuje na prostorově dynamičtější krajinu.

Urbanizovaná krajina

Krajina, v které vedle přírodních složek terénu, vody a vegetačního krytu hrají významnou roli antropogenní složky.

Urbánní krajina

Krajina, jejíž struktura a obraz jsou ovládány dominancí antropogenních složek urbánní struktury.

ÚSES

Součástí územního systému ekologické stability (ÚSES) na regionální úrovni (NRBC, RBC) mají z krajinářského hlediska několik významů. Skutečnost, že některé segmenty krajiny jsou vymezeny jako NRBC nebo RBC indikuje cennost této krajiny z hlediska přítomnosti přírodních hodnot, minimálně však vysoké ekologické stability. Zejména vegetační složka těchto krajin (např. lesní, lužní nebo jiné porosty) se v obraze krajiny výrazně projevuje a spoluvytváří její charakter. Dalším hlediskem je význam takových území jakožto území s možností existence a rozvinutí přírodních a biologických procesů, území vymezených a chráněných proti realizaci záměrů snižujících přírodní hodnoty.

Území se základními krajinnými hodnotami

Je vymezeno zvláště pro hodnoty přírodní, kulturně-historické, civilizační a vizuální. Takové území soustřeďuje jevy v krajině, které byly kategorizovány nejvýše jako jevy 0. kategorie. Základní (běžná) hodnota (0. kategorie) je přisouzena takovým indiferentně vnímaným jevům, které se výrazněji vizuálně neprojevují v charakteru krajiny, resp. nevytvářejí její pozoruhodnost (viz Kap. 1.3). Často se jedná o zachovalou kulturní krajinu se zemědělským nebo leso-zemědělským charakterem, s dochovanou a funkční sídlení strukturou.

Vegetační kryt

Pokryv terénu vegetací travních, travobylinných, keřových či stromových porostů. Vegetační kryt zahrnuje i hospodářské lesy, porosty kulturních zemědělských plodin či parkovou zeleň a parkové úpravy veřejných prostranství.

Vizuální charakteristika krajiny

Souhrn znaků a hodnot krajiny, projevujících se v krajině scéně a v dílčích scénériích.

Vizuální otevřenost krajiny

Je chápána jako poměr mezi vizuálně otevřenými plochami k plochám tvořící vizuální překážku. Za vizuálně otevřené byly chápány následující kategorie Land Use: *Paseka; Otevřená plocha, zemědělská plocha; Lom, výsypka, písek; Vodní plocha, tok*. Ostatní kategorie byly analogicky považovány za vizuálně uzavřené. Následně byla spočítána plocha těchto kategorií vztáhnutá ke čtverci o straně 500 m a jejich poměr pak určil koeficient otevřenosti krajiny. Je-li koeficient $> 0,5$, tak hovoříme o otevřené krajině a jsou pro ni zkoumány další prostorové charakteristiky.

Znak určité charakteristiky krajiny (krajinného rázu)

Jev, kterým se v krajině scéně vizuálně projevují prvky a systémy krajinné struktury stejně jako její vlastnosti a kvality.

3. ATRIBUTY OSOBITOSTI KRAJINY

Atribut charakteru krajiny je chápán jako charakteristická vlastnost krajiny, projevující se v její osobitosti, odlišnosti, svéráznosti či nezaměnitelnosti. Osobitost krajiny je vlastností krajinné struktury (strukturální vlastností) a proto tkví jak v attributech vnitřního uspořádání krajinné struktury, tak i v attributech vizuálního projevu krajinné struktury.

V následujícím textu je uveden přehled atributů odlišnosti, svéráznosti a nezaměnitelnosti krajiny členěný na atributy vnitřního uspořádání a vizuálního projevu krajinné struktury. Je zřejmé, že různé z uvedených atributů jsou použitelné v různých typech území a v různém měřítku území. Jsou zde uvedeny jako atributy převážně regionálního měřítko, tak i atributy

lokálního měřítko. Pouze část z uvedených atributů byla využita při krajinářských analýzách Moravskoslezského kraje.

3.1. Atributy vnitřního uspořádání krajinné struktury

Charakteristické vlastnosti (atributy) krajiny jsou definovány jako přítomnost a skladba prvků přírodních a civilizačních (kulturních) složek, jejich vztahy a význam. Přítomnost a skladbu prvků můžeme popsat pomocí znaků.

3.1.1. ZNAKY A HODNOTY PŘÍRODNÍ CHARAKTERISTIKY A JEJICH VZTAHY

- Georeliéf, geologická stavba, petrologicko-pedologické podmínky
- Vodní prvky
- Atmosférické prvky - klimatické podmínky
- Biotické podmínky – potenciální přirozená vegetace
- Aktuální vegetace
- Území se zvýšenými a významnými přírodními hodnotami (ochrana dle zák. č. 114/1992 Sb.)
- Území významná v systémech ochrany území (mezinárodní síť cenných území, vyšší systémy ÚSES)
- Podíly ploch přírodě blízkých, agrárních, těžebních, ploch hospodářských lesních monokultur v krajinné struktuře
- Vyrovnanost kulturních a přírodě blízkých segmentů krajiny, mono funkčnost nebo poly-funkčnost krajiny
- Jevy a činnosti ohrožující kvalitu přírodních a krajinných složek
- Vlivy péče o krajinu a o jednotlivé plochy, ruderální plochy, péče o stavby a zařízení, zemědělské brownfields.

3.1.2. ZNAKY A HODNOTY KULTURNÍ, HISTORICKÉ A CIVILIZAČNÍ CHARAKTERISTIKY A KULTURNÍ IDENTITA

- Historická a tradiční architektura (architektonické objekty), kulturní dominanty, výrazně soustředěné objekty určitého typu, architektonické soubory
- Urbanistické a sídelní struktury, urbanistická struktura sídel, sídelní struktura území
- Podíl prvků a ploch zachovávajících kontinuitu historického krajinného krytu
- Podíl ploch s dochovaným charakterem využití krajiny
- Dochovanost historických krajinných struktur
- Přítomnost komponovaných areálů
- Přítomnost kulturně-historických staveb a areálů
- Místa s příběhy, významy místa a krajiny
- Politický (správní) vývoj území
- Národnostní složení obyvatelstva, etnografické charakteristiky

- Demografické charakteristiky a tendence
- Přítomnost velkých liniových staveb dopravní a technické infrastruktury a jejich vizuální dopad vzhledem k charakteru krajiny.

3.2. Atributy vizuálního projevu krajinné struktury

Jedná se o vizuální atributy krajinné struktury, které jsou definovány jako vizuální (vnější) projev znaků přírodní, kulturní, historické a civilizační charakteristiky a vnitřních vztahů krajinné struktury. Vizuální projev hmotných prvků, jejich morfologie a jejich konfigurace a projev vnitřních vztahů, je též označován jako „obraz krajiny“.

3.2.1. CHARAKTER VYMEZENÍ PROSTORU A PROSTOROVÁ SKLADBA

- Způsob vymezení prostorů (terénními horizonty, okraji porostů, okraji zástavby)
- Vymezení prostorů více horizonty
- Skladba a návaznost prostorů – vizuální propojení
- Charakteristické průhledy a přítomnost míst panoramatického vnímání krajiny
- Formy prostorů, rozměry, měřítko, otevřenost a uzavřenost
- Mozaikovitost, prostorová členitost a heterogenita krajinné struktury.

3.2.2. KONFIGURACE LINIOVÝCH PRVKŮ KRAJINNÉ SCÉNY

- Zřetelné linie morfologie terénu (horizonty, hrany, hřbetnice atd.)
- Zřetelné linie vegetačních prvků (okraje lesů, aleje, doprovodná zeleň atd.)
- Zřetelné linie zástavby.

3.2.3. KONFIGURACE BODOVÝCH PRVKŮ KRAJINNÉ SCÉNY

- Přítomnost zřetelných terénních dominant
- Přítomnost zřetelných architektonických dominant
- Neobvyklý tvar nebo druh dominanty
- Přítomnost vedlejších prostorových akcentů
- Přítomnost čitelných seskupení bodových prvků (kumulace stejnorodých znaků, agregace různorodých znaků).

3.2.4. ROZLIŠITELNOST (NEOPAKOVATELNOST, ZAPAMATOVATELNOST) A PROMĚNLIVOST (PŘECHODNÉ A SEZÓNÍ CHARAKTERISTIKY KRAJINY)

- Výraznost, kultovní význam scenerie
- Výraznost a nezaměnitelnost významu prvků krajiny ve vizuální scéně
- Ikonický či kultovní význam scenerie nebo prvku krajiny
- Výraznost či nezaměnitelnost způsobů hospodářského využití krajiny
- Hodnoty zástavby – urbanistické struktury a charakteru zástavby, specifické rysy regionální architektury
- Kulturní význam místa nebo oblasti, čitelné rysy národopisného regionu

- Krajinné atributy sezónního charakteru (sníh na hřebenech hor, ptáci, zvířata)
- Krajinné atributy ovlivněné počasím (kvetoucí sady, barevné plodiny, vybarvené javory)
- Sezónní proměny vegetace a zemědělské krajiny (též atributy efemérní – pomíjivé).

3.2.5. MALEBNOST KRAJINNÉ SCÉNY A HARMONIE MĚŘÍTKA KRAJINY

- Místa rozhledu a jejich četnost
- Vizuelní otevřenost krajiny a její prostorová členitost
- Variace tvarů a rozměrů jednotlivých prvků, kontrast prvků
- Mozaika a geometrizace skladby krajinových prvků
- Neopakovatelnost krajinových forem, výrazné přírodní a přírodě blízké scenerie
- Velký rozsah vodních ploch v panoramatech
- Výrazná četnost historických prvků a struktur
- Zřetelná harmonie měřítka zástavby bez výrazně měřítkově vybočujících staveb
- Zřetelný soulad měřítka prostoru a měřítka jednotlivých prvků
- Dochované tradiční měřítkové vztahy stop hospodářské činnosti a krajiny.

3.3. Užití metodických postupů a jejich generalizace

3.3.1. KATEGORIZACE ÚZEMÍ DLE PŘÍRODNÍCH A KRAJINOVÝCH HODNOT

V rámci Analytické části byl proveden nejenom výběr jevů, které jsou relevantní z hlediska jejich uplatnění v krajinové struktuře, ale také k diferenciaci území z hlediska krajinových hodnot. Jedná se samozřejmě o výběr takových jevů a vlastností, jejichž evidence je k dispozici pro celé území MSK a na základě jejichž vyhodnocení je možno dojít k srovnatelným výsledkům v regionálním měřítku. Na základě provedené analýzy přírodních podmínek MSK bylo jeho území rozděleno do 3. kategorií:

- Území vysokých krajinových hodnot
- Území zvýšených krajinových
- Území základních krajinových hodnot.

Ostatní území lze považovat za území bez identifikovaných přírodních a krajinových hodnot. Ráz krajiny je v těchto územích dán především hodnotami civilizačními.

V následujícím textu je uvedena stručná charakteristika vymezených oblastí doplněná o přehled jevů a činností, které mohou potenciálně ohrozit jejich kvality.

Plochy vysokých krajinových hodnot dle kategorizace znaků přírodní charakteristiky

Plochy vysokých krajinových hodnot (zvláště cenné krajiny) korespondují s I. a II. zónou chráněných krajinových oblastí Jeseníky, Beskydy a Poodří. Jedná se o plošně významnější oblasti při západní hranici kraje s krajem Olomouckým (CHKO Jeseníky), centrální část MSK (CHKO Poodří) a jihovýchodní oblast MSK při hranici se Slovenskem (CHKO Beskydy). Plochy velmi významných krajinových hodnot na území CHKO Beskydy a CHKO Jeseníky lze

rovněž ztotožnit s oblastmi s vysokou výškovou členitostí a oblastmi v nejvyšší položených partiích těchto horských masivů.

- Na území **CHKO Jeseníky** se jedná o oblast vymezenou hlavním hřebenem Jeseníků. Ze zastoupených typů ekosystémů jsou významné zejména zbytky pralesovitých porostů a přírodě blízkých nebo člověkem málo pozměněných lesů, ekosystémy vysokohorského bezlesí a rašeliništní biotopy hlavního hřebene. Ostatní lesní porosty mají přirozenou nebo přírodě blízkou druhovou skladbou. K hlavním přírodním dominantám tohoto území patří nejvyšší vrcholy Jeseníků (Praděd, Malý Děd, Vysoká hora, Pec, Větrný vrch, Kamenná hora). Dalšími přírodními krajinnými činiteli jsou horské bystřinné toky a řeka Moravice.
- Na území **CHKO Poodří** je do této kategorie zařazeno území kopírující meandrující tok řeky Odry, která je hlavním krajinným činitelem této oblasti. Krajina se vyznačuje pestrou mozaikovitou strukturou. Zastoupeny jsou zde ekosystémy s porosty měkkého luhu, tvrdého luhu se starými rameny a tůněmi, druhově bohaté zaplavované louky, periodické a trvalé tůně a část Jistebnické rybniční soustavy.
- Na území **CHKO Beskydy** není plocha území této kategorie souvislá. Je vymezena v horských oblastech Beskyd, v lokalitách s výskytem přírodních lesních společenstev – květnatých bučin, suťových lesů či přírodních horských smrčín a oblasti s málo pozměněnými lesními porosty, ucelenými extenzivními polopřirozenými loukami a pastvinami, vodními plochami s vysokou druhovou rozmanitostí. V této kategorii jsou rovněž zastoupeny plochy s typickou rozptýlenou zástavbou s dochovanými prvky původní architektury.

Jako plochy vysokých krajinných hodnot jsou rovněž hodnocena vybraná maloplošná zvláště chráněných území. Jedná se o MZCHÚ, ve kterých se nachází přírodní prvky výrazně se uplatňující v obraze krajiny.

Obecně lze konstatovat, že oblasti zařazené do kategorie území vysokých krajinných hodnot nejsou antropogenní činností zásadně narušeny. Je to dáno jejich ochranou prostřednictvím zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů. Jedná se o oblasti, ve kterých druhová skladba aktuální bioty se přibližuje druhové skladbě potenciální přirozené vegetace. Hospodářské využití krajiny odpovídá využití chráněných území a je v daných územích prioritou. Hustota osídlení těchto území je nízká.

Plochy zvýšených krajinných hodnot dle kategorizace znaků přírodní charakteristiky

Souvislé plochy významných krajinných hodnot reprezentují III. a IV. zóny chráněných krajinných oblastí Jeseníky, Beskydy a Poodří a plochy přírodních parků vyhlášených na území Moravskoslezského kraje (PPk Sovinecko, PPK Údolí Bystřice, PPK Oderské vrchy, PPK Podbeskydí, PPK Moravice). V porovnání s předešlou kategorií území (Plochy vysokých krajinných hodnot) se v těchto územích více objevují stopy antropogenní činnosti, území jsou intenzivněji hospodářsky využívána a rovněž hustota osídlení je vyšší. Ekosystémy jsou pozměněny antropogenní činností. Druhová skladba porostů je většinou odlišná od druhové skladby potenciálních přirozených porostů. Často se jedná o území intenzivně využívaná pro sportovní a rekreační činnosti. Plochy významných krajinných hodnot se vyznačují pestrou krajinnou strukturou a relativně vysokým zastoupením ploch lesů a rozptýlené krajinné zeleně.

Plochy základních krajinných hodnot dle kategorizace znaků přírodní charakteristiky

Plochy základních krajinných hodnot (krajiny nevynikající mimořádnými cennostmi, krajiny všedního dne) jsou zastoupeny ostrůvkovitě po celém území kraje a lze konstatovat, že jejich vymezení korespondují s plochami lesních porostů. Druhová skladba lesních porostů většinou neodpovídá původní druhové skladbě lesních porostů (potenciální přirozené vegetace). Tato území jsou často hospodářsky intenzivně využívána, v krajinné struktuře převládají středně velké až velké plochy. Často se v těchto oblastech vyskytují území s vysokou mírou osídlení.

Plochy bez identifikace přírodních a krajinných hodnot dle kategorizace znaků přírodní charakteristiky

Území, ve kterých nebyly identifikovány v měřítku zpracování dokumentace žádné přírodních a krajinné hodnoty lze charakterizovat jako území, ve kterých není zastoupena krajinná zeleň, území, která jsou intenzivně hospodářsky a zemědělsky využívaná a území přeměněná antropogenní činností. Je však třeba počítat s tím, že v podrobnějším měřítku členění krajiny mohou být i v těchto krajinách přítomny přírodní hodnoty, které mohou být v lokálním měřítku nezanedbatelné, ale neprojeví se v měřítku kraje.

3.3.2. KULTURNÍ A HISTORICKÁ CHARAKTERISTIKA V METODICKÉM POSTUPU, KATEGORIZACE ÚZEMÍ Z HLEDISKA DOCHOVANOSTI HISTORICKÝCH KRAJINNÝCH STRUKTUR

Kulturní a historická charakteristika krajiny a její výstupy jsou pro vymezení cílových charakteristik krajiny na území Moravskoslezského kraje nezbytné, neboť v naší krajině, která je krajinou bezpochyby kulturní, jsou dodnes patrné výsledky jejího staletého vědomého a cíleného organizování. Na základě analýzy území zde shrnuty jevy, které mohou (ale nemusí) hrát při vymezování cílových charakteristik krajiny roli, přičemž ne všechny jsou (a budou) využitelné pro krajinu Moravskoslezského kraje. Jednotlivé jevy jsou řazeny systematicky od jednotlivých historických objektů, přes soubory staveb až po rozsáhlé krajinné struktury.

A. Historická a tradiční architektura (architektonické objekty)

Jednotlivé architektonické objekty tvoří nejrozsáhlejší část našeho nemovitého památkového fondu, a to od staveb tzv. vysoké architektury (zámky, hrady, kláštery, kostely), přes architekturu lidovou, industriální, měšťanskou, další specifické druhy staveb až po drobné objekty. Z hlediska vymezení charakteristických krajin a stanovení cílových charakteristik krajiny hrají tyto jednotlivé objekty obvykle malou roli. Z velkého množství historických objektů, památkově chráněných i památkově nechráněných, jsou nejcennější z nich indikovány přítomností některého z institutů ochrany dle Památkového zákona (kulturní památky, národní kulturní památky), které ovšem neindikují význam objektu v charakteru krajiny. Seznam památkově chráněných objektů (vedený NPÚ) je tedy pouze především informativní. Z jevů, které se v krajině výrazněji projevují je potřeba řešit především otázku kulturních dominant (kulturní dominanty je nakonec zmiňovaná v zákoně o ochraně přírody a krajiny, stavební dominanty v zákoně stavebním), otázku soustředění podobných typů staveb v rámci jednotlivých krajin (zatím se stále jedná o jednotlivé objekty, nikoli jejich struktury) a otázku rozsáhlejších architektonických souborů.

Určitý větší význam, jak bylo uvedeno, mají **kulturní dominanty**, které ovládají rozsáhlejší krajinné celky a vytvářejí dokonce určité regiony vztažené k takto výrazným stavbám často podpořeným terénem. Na území MSK se jedná např. o dominanty typu Mariánské Pole u Krnova, Uhlířský vrch u Bruntálu, Štramberk – hrad Tůba atp. Dílčí kulturní dominanty (kostelní věže, hradní zříceniny, hrady, zámky) hrají obvykle lokální roli, a ačkoli se jejich význam pravděpodobně projeví v rámci stanovení cílových charakteristik krajiny, nebudou hrát významnější roli při vlastním vymezení charakteristických krajin na území kraje.

Dále je třeba zohlednit, zda se na území nacházejí krajiny s **výrazně soustředěnými objekty určitého typu**, přičemž se může jednat o objekty industriální (těžební věže, sušárny chmele...), sakrální (soustředění sakrálních staveb typu broumovské skupiny kostelů) až po, a to především, o určitý typ objektů lidové architektury (hovoří se o určitých regionech lidové architektury). Na území Moravskoslezského kraje se jedná o regiony jesenického, opavského, či těšínsko-slezského domu (nížinný a karpatský typ). Přítomnost určitého typu lidové architektury však musí být pro vymezení charakteristických krajin dosud zřetelná a nezaměnitelná (nikoli jednotlivé objekty či izolovaná jednotlivá sídla). V této fázi analýz se ukazuje, že není pravděpodobné, aby se lidová architektura (region lidové architektury) stala významnějším atributem jednotlivých krajinných oblastí.

Větší dopad na charakter krajiny než jednotlivé objekty mohou mít rozsáhlejší **architektonické soubory** např. zámek se systémem zahrad), přičemž se v některých případech již jedná o jev na pomezí problematiky architektonických objektů a problematiky krajinářských úprav a bude řešen – pokud ne jako architektonický objekt – v rámci tématu krajinářských úprav.

B. Urbanistické struktury a sídelní struktury

Výrazněji než jednotlivé objekty (kromě výjimek výše uvedených) se v krajině uplatňují **urbanistické a sídelní struktury**, které mohou být pro jednotlivé regiony typické a nezaměnitelné. Charakter převažující urbanistické struktury sídel může hrát určitou roli při identifikaci krajinných oblastí a stanovení cílových charakteristik krajiny.

Nejcennější urbanistické soubory (města, vesnice) jsou opět indikovány přítomností některého z institutů ochrany dle zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů (památkové zóny, památkové rezervace). Platí pro ně totéž co pro památkově chráněné objekty, tj. zóny a rezervace obecně neindikují (mohou, ale nemusí) význam urbanistického souboru v charakteru krajiny.

C. Krajinné struktury

Kulturní charakteristiku krajiny zdaleka nevytvářejí jen objekty, jejich soubory a dochované urbanistické celky. Sama krajina obsahuje velké množství dochovaných struktur, od dochované cestní sítě přes historické hospodářské úpravy, významné artefakty technické činnosti člověka a exploatace krajiny, dochovanou strukturu plužiny různých typů, humna, stopy tradičních a regionálně podmíněných způsobů hospodaření až po základní členění jednotlivých funkčních ploch krajiny (případně krajinářské kompozice, které však na území Moravskoslezského kraje nejsou ve zřetelné podobě přítomny). Zdá se, že pro vymezení charakteristických krajin a stanovení cílových charakteristik je posouzení **dochovanosti** (ovšem nejen dochovanosti, ale i specifického charakteru) **historické krajinné struktury**

nejvýznamnějším vstupem, neboť se v krajině uplatňuje téměř vždy a obvykle výrazně (charakteristicky).

Dochovanost historických struktur je nejvýhodnější zkoumat porovnáváním archivních a současných map (případně ortofotomap). Pro hodnocení na úrovni kraje, kde není možné řešit jednotlivé ojedinělé prvky a struktury (singularity), nýbrž převažující charakter (matrici), i když se v ní objevují výjimečné jednotlivosti, se jeví dostatečným měřítko druhého vojenského mapování z první poloviny 19. století (v problematických případech podpořené mapami císařských otisků Stablního katastru z téže doby) a současné ortofotomapy (podpořené dochovaným leteckým snímkováním z 50. let 20. století).

Na základě analýz může být vymezena krajina se zřetelně dochovanými historickými strukturami až po krajinu zcela přetvořenou, se setřenou historických strukturou (velkoplošná urbanizace, industrializace, těžba, velká vodní díla či krajinu specificky historicky ovlivněnou (historická zemědělská krajina pohraničního charakteru na Osoblažsku).

D. Další (nehmotné) jevy

V rámci kulturní a historické charakteristiky krajiny je přítomna řada jevů, které lze pojmenovat jako duchovní, nehmotná hodnota krajiny, paměť krajiny, genius loci či význam místa, dědičné hodnoty území, identita krajiny, duchovní odkaz. Dále v minulosti hrály a dodnes hrají významnou roli i další jevy politické (správní), národnostní či sociální. Ne všechny se dají využít při vymezení charakteristických krajin (rodiště či působiště významných osobností, bojiště ad.), ač se mohou (ale nemusí) projevit při stanovení cílových charakteristik krajiny. Z jevů, které mají dopad i do současného charakteru Moravskoslezského kraje, mají význam především politické (správní) a národnostní otázky. Svěbytnými stavbami, které souvisí s budováním identity území, vztahu obyvatelstva ke krajině atd. mohou případně být rozhledny a místa dalekého rozhledu.

3.3.3. VIZUÁLNÍ CHARAKTERISTIKA V METODICKÉM POSTUPU A HLEDÁNÍ VIZUÁLNÍCH ATRIBUTŮ KRAJINNÉ STRUKTURY V ANALÝZÁCH PROSTOROVÉ SKLADBY

Krajinná scéna je tvořena množstvím hmotných a vizuálně se projevujících prvků. Tyto prvky mohou mít přírodní či antropogenní povahu. Přítomností prvků a jejich struktur vznikají určité vizuální jevy, které mohou představovat vizuální atributy krajinné struktury. Jedná se o následující prvky a jejich vzájemné vztahy.

Body a bodové struktury

Dojem bodu vytváří v krajinné scéně výrazný prvek terénu nebo vegetace (vrchol, skalní výchoz, soliterní strom nebo skupina stromů atd.), výrazný stavební objekt (soliterní dům, rozhledna, stožár) nebo místo v krajině, zvýrazněné jinými, např. liniiovými prvky (křížení cest, křížení alejí, ukončení aleje, ukončení vegetačního doprovodu cesty nebo vodoteče). Vzájemná poloha bodů nebo dokonce jejich rastr (záměrný nebo náhodně vzniklý) vytváří bodovou strukturu, která může být jedním ze znaků rázovitosti krajiny.

Linie a liniové struktury

Liniemi přírodního charakteru mohou být aleje, vegetační doprovody cest (často přímé linie) a vodotečí (křivkové a vlnovkovité linie), okraje lesních porostů, liniemi umělého charak-

teru pak meze a rozhraní v zemědělské půdě, agrární terasy, polní cesty, silnice, železnice, vzdušná vedení, okraje zástavby atd. Linie a jejich vzájemné uspořádání se velmi výrazně podílí na charakteru krajinné scény a vzniklá liniová struktura může mít statický či dynamický účinek.

Plochy a plošné struktury

Ráz krajiny je silně ovlivněn členěním do jednotlivých ploch. Takové členění souvisí velmi úzce s členěním prostorovým, protože plochy v krajině pokrývají určitý reliéf a samy o sobě mají určitou výšku (porosty). Přesto je právě plošná struktura významným rysem krajinné scény, ve které je možno v pozorování z nadhledu vnímat velikost a střídání ploch luk, pastvin, orné půdy s různým plodinami, sadů a lesů. Velikost ploch vytvářejících krajinnou mozaiku se výrazně promítá do prostorového členění a ovlivňuje měřítko krajiny, prostorovou skladbu a bohatost a sílu vizuálních vjemů. Všeobecně bývá maloplošná struktura krajiny považovaná za rys, vyvolávající pozitivní estetické působení. Je to proto, že taková krajina vyvolává též pocit obytnosti, pocit bezpečí a zvládnutelného měřítka. Krajina s velkoplošnou strukturou takový pocit obytnosti a bezpečí nevyvolává, přesto může působit krásou scénérií, neobyčejnou působivostí velkých dimenzí apod.

Texturní a barevné struktury

Jednotlivé plochy viditelné v krajinné scéně mají různou texturu – výrazný může být rastr linií ovocných sadů nebo vinic, v určitém období bude zřetelný i rastr zoraného pole. Určitou texturu má i vesnická zástavba v zeleni zahrad a rozdílně bude působit lužní les nebo porosty smrkové monokultury. Textura plochy (v tomto smyslu zrnitost) je zpravidla doplněna i barevností (zemědělské plodiny, zoraná půda, materiál střech vesnických stavení). Vzájemná skladba ploch s různou nebo podobnou texturou a kontrastní nebo harmonickou barevností vytváří specifický znak rázu krajiny.

Prostory a prostorové struktury

Člověk se při pohybu krajinou neustále podvědomě orientuje. Území, které je schopen rozeznat pomocí prostorových prvků – terénu, horizontu, jehož dimenze a ohraničenost je schopen odhadnout a které je schopen rozeznat od jiných území, je krajinným prostorem. Tento prostor je odlišný od jiných prostorů, které mají jinou skladbu prvků, mají pro pozorovatele jiné rozeznávací znaky a mohou být vzájemně vizuálně odděleny. Zpravidla je krajinným prostorem míněn vizuálně ohraničený segment krajiny – konkávní tvar – jakási „mítnost v krajině“. Ve smyslu krajinného rázu však může být prostor i rovinatý nebo dokonce konvexní a vyznačuje se přítomností specifických prvků, jejichž struktura vytváří specifické znaky krajinného rázu. Velikost, tvar a vzájemná poloha prostorů (oddělenost, vizuální spojitost) vytváří prostorovou strukturu. Jedná se o základní znak krajinného rázu, od kterého se odvozují další znaky a to proto, že prostorová skladba vyvábí rámec a základní podmínky pro uplatnění dalších prvků krajinné scény.

Způsob a čitelnost vymezení prostoru

Zřetelnost v odlišení jednoho prostoru od druhého – např. odlišnost charakteru nebo výraznost terénních horizontů – je důležitým znakem krajinného rázu. Pozitivně působí jasně a srozumitelně vymezené prostory s výraznými horizonty nebo prostory otevřené průhledy do širší krajiny, ve které je zřetelný členitý a výrazný horizont nebo pohledová dominanta.

Význačnost prostorů může být dána neobvyklou, resp. neopakovatelnou formou prostoru, jedinečnou konfigurací hmot – reliéfu, zeleně a staveb, neopakovatelnými širšími prostorovými a vizuálními vazbami (průhledy), kulturně-historickým či přírodovědným významem. Rozlišitelnost prostorů a míst v krajině, možnost zapamatování si určitých charakteristických rysů a souvislostí, to jsou důležité podmínky pro orientaci a porozumění, pro identifikaci návštěvníka – pozorovatele s prostorem.

Formy prostorů, rozměry, otevřenost a uzavřenost, měřítko

Formy prostorů, jejich velikost, proporce rozměrů volných ploch a výšek hmot, které vymezují prostor, patří k těm rysům prostorového uspořádání, které jednoznačně ovlivňují pocity pozorovatelů. Je zřejmý efekt rozlehlého hlubokého říčního údolí oproti zaříznutému kaňonu nebo mělkému úvalu s meandrujícím potokem. Rovněž rozměry prostoru ovlivňují pocity pozorovatele při jeho vnímání. Je to dáno mj. i schopnostmi obsáhnout prostor pohledem a pocitem dosažitelnosti. Výsledné pocity z vnímaného prostoru jsou velmi silně ovlivněny proporcemi hloubky volných otevřených ploch a výškami hmot, vymezujících prostor (nejčastěji terénu, porostů nebo zástavby). Měřítko krajiny jako estetická kategorie může obecně vyjadřovat poměr dimenzí (např. hloubka prostoru, výška horizontu, výška prvku prostorové scény) a vzájemné proporční poměry jednotlivých částí (např. velikost stavby k rozměru prostoru) s ohledem na konkrétní modul - velikost člověka. Pojem harmonického měřítka, se kterým se pracuje v hodnocení krajinného rázu, vyjadřuje harmonický soulad měřítka prostorové skladby krajiny (celku) s měřítka staveb, zařízení a hospodářské činnosti (prvků). Pojem harmonických vztahů pak vyjadřuje nejenom výraznou harmonii krajinné scény bez vybočujících a rušivých prvků, ale také soulad (harmonii) stop činností člověka v krajině. Takové činnosti, které nenarušují přírodní procesy v krajině, spoluvytvářejí harmonické vztahy v krajině.

Vazby prostorů – vizuální propojení, řazení horizontů

Vzájemné vizuální vazby mezi krajinnými prostory jsou pro vnímání charakteru krajiny velmi důležité, protože do krajinné scény jednoho prostoru vnáší prvky krajinné scény jiného (nebo jiných) prostorů. Uvolňují prostor a zvětšují dojemově jeho dimenze. Průhledy a výhledy jsou proto považovány za pozitivní znak přispívající ke vzniku estetických hodnot. Rovněž výraznost horizontů nebo řazení horizontů (náležejících jiným krajinným prostorům) do různých prostorových plánů je velmi pozitivním znakem.

Konfigurace prvků krajinné scény

Krajinná scéna se vyznačuje určitými, tzv. scénickými hodnotami, které jsou závislé na prostorové konfiguraci (vzájemném uspořádání) hmotných složek krajiny. Při pohledu z určitého místa může uspořádání (konfigurace) hmot (terénu, zeleně, staveb atd.) navozovat pocit fádnosti nebo dramatickosti pozorované scény, harmonie, kontrastu, dynamičnosti nebo statického výrazu, výraznosti nebo nevýraznosti, jedinečnosti nebo neurčitosti. Prostorově konfiguratívni vztahy popisujeme v krajinářských analýzách nalezením (identifikací) důležitých znaků vizuální scény kterými jsou výše popisované body, linie, plochy a jejich struktury. Z bodových, liniových a plošných prvků se v krajinné scéně povětšinou nejvíce uplatňují prvky morfologie terénu - terénní dominanty, terénní horizonty, zřetelné terénní hrany a vymezující prostor, prvky vegetace - porosty na vizuálních horizontech a na hranách, členitá skladba rozptýlené strukturní zeleně, souvislé lesní porosty, výrazná liniová zeleň,

geometrizované zemědělské plochy a prvky osídlení a hospodářského využití krajiny - architektonické dominanty, zástavba na vizuálních horizontech. Určité uspořádání některých prvků – např. terénního horizontu a architektonické dominanty – může být typickým znakem krajinných panoramat a může výrazně spoluvytvářet identitu krajiny.

Mozaikovitost krajiny se týká vizuálně otevřené krajiny - je vyjádřena počtem plošek všech typů krajinného pokryvu na jednotku plochu a vyjadřuje živost skladby a rozmanitost krajinných prvků a struktur.

Vyšší a vysoká mozaikovitost krajiny se projevuje v charakterově velmi rozdílných krajinných segmentech. Jedná se o krajiny podhorských oblastí a hornatin, ve kterých se nachází vesnická zástavba rozptýlených nebo liniových forem, provázená typickými prvky nelesní zeleně (liniové struktury stop členění historické plužiny).

Heterogenita krajiny je různorodost krajinných prvků a ploch. Je možno ji vyjádřit počtem různých typů plošek na jednotku plochy. Heterogenita je určitým znakem krajinné struktury, která může odlišovat různé segmenty krajiny.

Heterogenitu však nemůžeme zaměnit za subjektivní hodnotu krajiny, jakou je diverzita prvků krajinné scény, projevující se harmonickými vizuálními vztahy v krajině. V tomto případě se jedná o jev krajinné mikrostruktury, který není přenosný do krajinné makrostruktury, analyzované na úrovni území kraje.

Prostorová členitost je hodnocena ve vizuálně otevřené krajině. Analýza ukazuje kontrast krajiny, které mají kompaktnější strukturu – krajiny s velkým podílem lesních porostů nebo naopak krajiny s velkým podílem velkých zemědělských ploch (krajiny se souvislým zalesněním jakožto krajiny vizuálně uzavřené jsou z této analýzy vyloučeny) s krajinami slezské zástavby nebo rozptýlené podhorské zástavby Podbeskydí, naopak malá členitost je patrná na Opavsku a na terénních hřbetech Bruntálska, stejně tak v oblasti Moravské brány. Tyto jevy korespondují dobře s prostorovou generalizací land use, zobrazené v příslušném kartogramu.

Index skutečné plochy přináší zajímavý, i když ne všude použitelný pohled na kvalitu krajiny. Prostorová bohatost a rozčlenění krajiny na drobnější prostory, které index do určité míry vyjadřuje, se zobrazuje nejenom v Hrubém Jeseníku, ale též ve Zlatohorské vrchovině a v Krasovské vrchovině západně od Krnova, v dynamické členité krajině Sovinecka, v Přírodním parku Moravice a v krajině Oderských vrchů. V jihovýchodní části je vysoký index patrný v okrajích Moravskoslezských Beskyd, Slezských Beskyd, Ondřejníku a Palkovských Hůrek.

Bez důkladnější analýzy indexu skutečných ploch nelze výsledky generalizovat, přesto se jeví určité partie krajiny jako objektivně bohaté z hlediska prostorového členění. To je významné pro vizuální atraktivitu území. V územích pahorkatiny sníženin ztrácí tento parametr vypovídací schopnost a je pro diferenciaci krajiny nevyužitelný.

4. KVALITATIVNÍ A KVANTITATIVNÍ KRITÉRIA PRO VYMEZENÍ SPECIFICKÝCH KRAJIN A JEJICH ODŮVODNĚNÍ

Osobitost, odlišnost, svéráznost či nezaměnitelnost krajin tkví v přítomnosti určitých jevů, které označujeme za atributy charakteru krajiny. Pokud takové jevy v určité krajině nejsou přítomny, lze vyznívat, že krajina není výrazněji osobitá, svérázná či nezaměnitelná. Naopak přítomnost určitých jevů zpravidla spoluvytváří výrazný charakter a osobitost krajiny. Určité **jevy proto můžeme považovat za kritéria osobitosti a výrazného charakteru krajiny**, tedy za kritéria pro vymezení specifických krajin a pro jejich odůvodnění. Jedná se o kritéria přírodní, kulturní a historické civilizační a vizuální charakteristiky.

Přítomnost určitých jevů vyjadřuje specifickou **kvalitu krajiny**. Jsou to specifické jevy - jevy, vyznačující se zvláštností a neobvyklostí. Takové jevy spoluvytvářejí osobitost a jedinečnost krajiny, což jsou základní kvality tzv. specifických krajin. Považujeme je za tzv. **kvalitativní kritéria**. Přítomnost jevů, zahrnutých mezi kvalitativní kritéria napomáhá vymezení hranic specifických krajin a zejména je významná pro stanovení cílových charakteristik krajiny.

Soustředění jevů spoluvytvářejících cennost krajiny z hlediska přírodního, kulturně-historického či z hlediska estetických kvalit, význam určitých jevů v obrazu (rázu) krajiny a prostorové uspořádání prvků v krajině zpravidla vytváří specifický a charakter - rys osobitosti a jedinečnosti. Může též v krajině vytvářet viditelná rozhraní krajin s různými rysy osobitosti¹⁴ krajiny. Jedná se o **kvantitativní kritéria** sloužící k vymezení hranic specifických krajin a v některých případech i o kritéria významná pro stanovení cílových charakteristik krajiny¹⁵.

Z výše uvedeného vyplývá, že některé jevy krajinné struktury mohou mít povahu kvalitativních i kvantitativních kritérií a mohou být využity jako kritéria delimitační k vymezení (delimitaci) specifických krajin, ale také k zhodnocení (evaluaci) cennosti krajinné struktury a stanovení cílů k zachování a rozvinutí krajinných hodnot (podstata cílových charakteristik krajiny)¹⁶.

¹⁴ Takovým rozhraním je např. rozhraní geomorfologických jednotek, kde charakteristické vlastnosti geologické a geomorfologické se v krajině viditelně mění. Podobně viditelným rozhraním je hranice biogeografických regionů či hranice regionu lidové architektury, kde struktura osídlení, urbanistická struktura jednotlivých sídel a rázovitost lidové architektury vytváří specifické rysy krajiny

¹⁵ např. soustředění zvláště cenných jevů, vytvářejících znaky jedinečnosti a nezaměnitelnosti

¹⁶ Např. přítomnost přírodního parku svědčí o tom, že v krajině byly identifikovány soustředěné přírodní a estetické hodnoty a přítomnost přírodního parku dokládá cennost krajinného rázu v určitém segmentu krajiny. Soustředěnost cenných hodnot v hranicích přírodního parku je kritériem kvantitativním a bude využito jako delimitační kritérium k vymezení hranic specifické krajiny. Soustředěnost, povaha a možnosti ohrožení cenných hodnot bude představovat také kritérium kvalitativní, které slouží jako evaluační kritérium pro zhodnocení možností zachování a rozvinutí hodnot krajiny prostřednictvím cílových charakteristik krajiny.

4.1. Kritéria přírodní charakteristiky

Př01	Přítomnost CHKO (hranice CHKO)			
VÝZNAM PRO SPECIFICKÉ RYSY (CENNOST A OSOBITOST) KRAJINY	Specifické rysy a osobitost krajiny podpořená přítomností rozsáhlých území s hodnotami definovanými odst. (1) §25 zákona vyvinutým reliéfem			
ZÁKONNÁ OPORA NEBO JINÉ ZDROJE	§ 25 - 26 zák. č. 114/1992 Sb.			
DRUH KRITÉRIA	KVANTITATIVNÍ	KVALITATIVNÍ	DELIMITAČNÍ	EVALUAČNÍ
	x	x	x	x
VÝZNAM KRITÉRIA PRO CHARAKTER KRAJINY	ZÁSADNÍ	PODSTATNÝ	DOPLŇUJÍCÍ	PODRUŽNÝ
		x		
Př02	Přítomnost I. a II. zóny CHKO)			
VÝZNAM PRO SPECIFICKÉ RYSY (CENNOST A OSOBITOST) KRAJINY	Cennost a specifický vizuální projev území s nejvýznamnějším podílem přirozených ekosystémů e dalších cenných přírodních a přírodě blízkých lokalit			
ZÁKONNÁ OPORA NEBO JINÉ ZDROJE	§ 26 - 27 Zák. č. 114/1992 Sb.			
DRUH KRITÉRIA	KVANTITATIVNÍ	KVALITATIVNÍ	DELIMITAČNÍ	EVALUAČNÍ
	x	x		x
VÝZNAM KRITÉRIA PRO CHARAKTER KRAJINY	ZÁSADNÍ	PODSTATNÝ	DOPLŇUJÍCÍ	PODRUŽNÝ
Př03	Přítomnost III. A IV. zóny CHKO			
VÝZNAM PRO SPECIFICKÉ RYSY (CENNOST A OSOBITOST) KRAJINY	Specifické rysy a osobitost krajiny podpořená přítomností rozsáhlých území s hodnotami definovanými odst. (1) §25 zákona vyvinutým reliéfem			
ZÁKONNÁ OPORA NEBO JINÉ ZDROJE	§ 26 - 27 Zák. č. 114/1992 Sb.			
DRUH KRITÉRIA	KVANTITATIVNÍ	KVALITATIVNÍ	DELIMITAČNÍ	EVALUAČNÍ
				x
VÝZNAM KRITÉRIA PRO CHARAKTER KRAJINY	ZÁSADNÍ	PODSTATNÝ	DOPLŇUJÍCÍ	PODRUŽNÝ
				x
Př04	Přítomnost Evropsky významných lokalit)			
VÝZNAM PRO SPECIFICKÉ RYSY (CENNOST A OSOBITOST) KRAJINY	Území významná z hlediska udržení nebo obnovy příznivého stavu typu evropských stanovišť nebo druhu, z hlediska udržení biologické rozmanitosti biogeografické oblasti mají z hlediska krajinářského význam v cennosti a zpravidla i v harmonických vztazích v krajině			
ZÁKONNÁ OPORA NEBO JINÉ ZDROJE	§ písm. o, p § 3, § 45a – 45d Zák. č. 114/1992 Sb.			
DRUH KRITÉRIA	KVANTITATIVNÍ	KVALITATIVNÍ	DELIMITAČNÍ	EVALUAČNÍ
	x	x	x	x

VÝZNAM KRITÉRIA PRO CHARAKTER KRAJINY	ZÁSADNÍ	PODSTATNÝ	DOPLŇUJÍCÍ	PODRUŽNÝ
		x	x	
Př05	Přítomnost ptačích oblastí			
VÝZNAM PRO SPECIFICKÉ RYSY (CENNOST A OSOBITOST) KRAJINY	Cenná území vhodná pro ochranu z hlediska výskytu stavu a početnosti populací ptáků, která mají z krajinářského význam v cennosti a zpravidla i v harmonických vztazích v krajině			
ZÁKONNÁ OPORA NEBO JINÉ ZDROJE	písm. o, p § 3, § 45e – 45h Zák. č. 114/1992 Sb.			
DRUH KRITÉRIA	KVANTITATIVNÍ	KVALITATIVNÍ	DELIMITAČNÍ	EVALUAČNÍ
	x	x	x	x
VÝZNAM KRITÉRIA PRO CHARAKTER KRAJINY	ZÁSADNÍ	PODSTATNÝ	DOPLŇUJÍCÍ	PODRUŽNÝ
			x	
Př06	Přítomnost přírodního parku			
VÝZNAM PRO SPECIFICKÉ RYSY (CENNOST A OSOBITOST) KRAJINY	Cennost a harmonie krajiny s významnými soustředěnými estetickými a přírodními hodnotami			
ZÁKONNÁ OPORA NEBO JINÉ ZDROJE	§ 12 Zák. č. 114/1992 Sb.			
DRUH KRITÉRIA	KVANTITATIVNÍ	KVALITATIVNÍ	DELIMITAČNÍ	EVALUAČNÍ
	x	x	x	x
VÝZNAM KRITÉRIA PRO CHARAKTER KRAJINY	ZÁSADNÍ	PODSTATNÝ	DOPLŇUJÍCÍ	PODRUŽNÝ
	x			
Př07	Přítomnost mokřadů (lokalita Ramsarské úmluvy)			
VÝZNAM PRO SPECIFICKÉ RYSY (CENNOST A OSOBITOST) KRAJINY	Rašeliníště a slatiniště, rybníky, soustavy rybníků, lužní lesy, nivy řek, mrtvá ramena, tůně, zaplavované nebo mokré louky, rákosiny, ostřicové louky, prameny, prameniště, toky a jejich úseky, jiné vodní a bažinné biotopy, údolní nádrže, zatopené lomy, šterkovny, pískovny, horská jezera, slaniska – jejich větší plochy (např. ve vazbě na říční nivy) se uplatňují významně v krajině a mají i jedinečný význam sezónních proměn charakteru krajiny (jarní záplavy)			
ZÁKONNÁ OPORA NEBO JINÉ ZDROJE	Písm. b, § 3 Zák. č. 114/1992 Sb., Ramsarská úmluva			
DRUH KRITÉRIA	KVANTITATIVNÍ	KVALITATIVNÍ	DELIMITAČNÍ	EVALUAČNÍ
	x	x		x
VÝZNAM KRITÉRIA PRO CHARAKTER KRAJINY	ZÁSADNÍ	PODSTATNÝ	DOPLŇUJÍCÍ	PODRUŽNÝ
	x (výjimečně)	x (méně často)	x (častěji)	x (častěji)
Př08	Přítomnost lokalit zvláště chráněných druhů			
VÝZNAM PRO SPECIFICKÉ RYSY (CENNOST A OSOBITOST) KRAJINY	Lokalita ohrožených, vzácných, vědecky či kulturně významných se mohou projevovat v dílčích scénériích krajiny a doplňovat její osobnost nebo dokonce unikátnost (přítomnost jedinečných rostlin, živočichů atd.)			
ZÁKONNÁ OPORA NEBO JINÉ ZDROJE	Písm. n § 3, § 48 - 50 Zák. č. 114/1992 Sb.,			

DRUH KRITÉRIA	KVANTITATIVNÍ	KVALITATIVNÍ	DELIMITAČNÍ	EVALUAČNÍ
		x		x
VÝZNAM KRITÉRIA PRO CHARAKTER KRAJINY	ZÁSADNÍ	PODSTATNÝ	DOPLŇUJÍCÍ	PODRUŽNÝ
			x (výjimečně)	x
Př09	Přítomnost regionálního nebo nadregionálního biocentra			
VÝZNAM PRO SPECIFICKÉ RYSY (CENNOST A OSOBITOST) KRAJINY	Přítomnost území s přírodě blízkými ekosystémy mají z hlediska krajinářského význam v cenosti a zpravidla i v harmonických vztazích v krajině			
ZÁKONNÁ OPORA NEBO JINÉ ZDROJE	Písm. a, § 3 Zák. č. 114/1992 Sb.,			
DRUH KRITÉRIA	KVANTITATIVNÍ	KVALITATIVNÍ	DELIMITAČNÍ	EVALUAČNÍ
	x	x	X	x
VÝZNAM KRITÉRIA PRO CHARAKTER KRAJINY	ZÁSADNÍ	PODSTATNÝ	DOPLŇUJÍCÍ	PODRUŽNÝ
		x (méně často)	x (častěji)	
Př10	Segmenty krajiny s vysokými krajinnými hodnotami			
VÝZNAM PRO SPECIFICKÉ RYSY (CENNOST A OSOBITOST) KRAJINY	Krajiny vyznačující se soustředěnými hodnotami vysoko kategorizovanými z hlediska krajinářského významu			
ZÁKONNÁ OPORA NEBO JINÉ ZDROJE	Agregační kritérium vzniklé z analýzy přírodní charakteristiky agregací kategorizovaných hodnot			
DRUH KRITÉRIA	KVANTITATIVNÍ	KVALITATIVNÍ	DELIMITAČNÍ	EVALUAČNÍ
	x	x	x	x
VÝZNAM KRITÉRIA PRO CHARAKTER KRAJINY	ZÁSADNÍ	PODSTATNÝ	DOPLŇUJÍCÍ	PODRUŽNÝ
	x	x		
Př11	Segmenty krajiny s vysokými krajinnými hodnotami			
VÝZNAM PRO SPECIFICKÉ RYSY (CENNOST A OSOBITOST) KRAJINY	Krajiny vyznačující se soustředěnými zvýšenými hodnotami z hlediska krajinářského významu			
ZÁKONNÁ OPORA NEBO JINÉ ZDROJE	Agregační kritérium vzniklé z analýzy přírodní charakteristiky agregací kategorizovaných hodnot			
DRUH KRITÉRIA	KVANTITATIVNÍ	KVALITATIVNÍ	DELIMITAČNÍ	EVALUAČNÍ
	x	x	x	x
VÝZNAM KRITÉRIA PRO CHARAKTER KRAJINY	ZÁSADNÍ	PODSTATNÝ	DOPLŇUJÍCÍ	PODRUŽNÝ
		x	x	x

4.2. Kritéria kulturní a historické charakteristiky

KH01	Přítomnost kulturních dominant historické a tradiční architektury			
VÝZNAM PRO SPECIFICKÉ RYSY (CENNOST A OSOBITOST) KRAJINY	Architektonické objekty, které se dominantním způsobem projevují v obrazu krajiny (v krajinných panoramatech nebo v dílčích scénériích) – zámek, hrad, zřícenina, tvrz, kostel, kaple ve významné krajinné poloze, křížová cesta, rozhledna (architektonický objekt), těžní věž jakožto technická památka či krajinný znak zachovalého využití krajiny			
ZÁKONNÁ OPORA NEBO JINÉ ZDROJE	Oborové podklady, ÚAP			
DRUH KRITÉRIA	KVANTITATIVNÍ	KVALITATIVNÍ	DELIMITAČNÍ	EVALUAČNÍ
		x		x
VÝZNAM KRITÉRIA PRO CHARAKTER KRAJINY	ZÁSADNÍ	PODSTATNÝ	DOPLŇUJÍCÍ	PODRUŽNÝ
	X	X		
KH02	Výrazné soustředění architektonických objektů určitého typu historické a tradiční architektury			
VÝZNAM PRO SPECIFICKÉ RYSY (CENNOST A OSOBITOST) KRAJINY	Urbanisticky hodnotné soubory a soubory dochovaných objektů lidové architektury projevující se jak ve struktuře krajiny, tak i v krajinných panoramatech a scénériích			
ZÁKONNÁ OPORA NEBO JINÉ ZDROJE	Odborné analýzy, UAP, oborové dokumenty, odborná literatura			
DRUH KRITÉRIA	KVANTITATIVNÍ	KVALITATIVNÍ	DELIMITAČNÍ	EVALUAČNÍ
	x	x		x
VÝZNAM KRITÉRIA PRO CHARAKTER KRAJINY	ZÁSADNÍ	PODSTATNÝ	DOPLŇUJÍCÍ	PODRUŽNÝ
			x	x
KH03	Přítomnost významných architektonických souborů			
VÝZNAM PRO SPECIFICKÉ RYSY (CENNOST A OSOBITOST) KRAJINY	V krajině se vizuálně uplatňující soubory budov a architektonické komplexy (kláštery, velkostatky, lázeňské soubory atd.)			
ZÁKONNÁ OPORA NEBO JINÉ ZDROJE	Odborné analýzy, UAP, oborové dokumenty, odborná literatura			
DRUH KRITÉRIA	KVANTITATIVNÍ	KVALITATIVNÍ	DELIMITAČNÍ	EVALUAČNÍ
				x
VÝZNAM KRITÉRIA PRO CHARAKTER KRAJINY	ZÁSADNÍ	PODSTATNÝ	DOPLŇUJÍCÍ	PODRUŽNÝ
			x	x
KH04	Architektonické objekty, stavební a technické památky doplňující krajinnou scénu a vyjadřující cennost určité krajiny			
VÝZNAM PRO SPECIFICKÉ RYSY (CENNOST A OSOBITOST) KRAJINY	Drobnější objekty, které dotvářejí scénérie míst v krajině a spoluvytvářejí osobitost a identitu krajiny - kaple, boží muka, fara, bývalé fojtství, sýpka, stodola, statek, větrný nebo vodní mlýn, objekt pohraničního opevnění, linie opevnění			
ZÁKONNÁ OPORA NEBO JINÉ ZDROJE	Odborné analýzy, UAP, oborové dokumenty, odborná literatura, ÚAP			

DRUH KRITÉRIA	KVANTITATIVNÍ	KVALITATIVNÍ	DELIMITAČNÍ	EVALUAČNÍ
		x		x
VÝZNAM KRITÉRIA PRO CHARAKTER KRAJINY	ZÁSADNÍ	PODSTATNÝ	DOPLŇUJÍCÍ	PODRUŽNÝ
			x	x
KH05	Specifická dochovaná (úplně či částečně) sídelní struktura území			
VÝZNAM PRO SPECIFICKÉ RYSY (CENNOST A OSOBITOST) KRAJINY	Území s dochovaným rozložením sídel a dochovanou cestní sítí			
ZÁKONNÁ OPORA NEBO JINÉ ZDROJE	Analýza dochovanosti krajinné struktury			
DRUH KRITÉRIA	KVANTITATIVNÍ	KVALITATIVNÍ	DELIMITAČNÍ	EVALUAČNÍ
	x	x	x	x
VÝZNAM KRITÉRIA PRO CHARAKTER KRAJINY	ZÁSADNÍ	PODSTATNÝ	DOPLŇUJÍCÍ	PODRUŽNÝ
		x	x	
KH06	Specifická dochovaná (úplně či částečně) urbanistická struktura sídel			
VÝZNAM PRO SPECIFICKÉ RYSY (CENNOST A OSOBITOST) KRAJINY	Sídla vesnického charakteru se zřetelně dochovanou urbanistickou strukturou nebo jejími částmi, přičemž tato struktura se podivuje zapojením sídla do krajinného rámce			
ZÁKONNÁ OPORA NEBO JINÉ ZDROJE	Analýza dochovanosti krajinné struktury			
DRUH KRITÉRIA	KVANTITATIVNÍ	KVALITATIVNÍ	DELIMITAČNÍ	EVALUAČNÍ
		x		x
VÝZNAM KRITÉRIA PRO CHARAKTER KRAJINY	ZÁSADNÍ	PODSTATNÝ	DOPLŇUJÍCÍ	PODRUŽNÝ
			x	x
KH07	Dochovanost historických krajinných struktur			
VÝZNAM PRO SPECIFICKÉ RYSY (CENNOST A OSOBITOST) KRAJINY	Zřetelně dochované stopy historického členění plužiny a dochované další historické stopy zemědělského využívání krajiny, spoluvytvářející obraz krajiny a její kulturní identitu			
ZÁKONNÁ OPORA NEBO JINÉ ZDROJE	Oborové podklady, ÚAP, analýza dochovanosti krajinné struktur			
DRUH KRITÉRIA	KVANTITATIVNÍ	KVALITATIVNÍ	DELIMITAČNÍ	EVALUAČNÍ
	x	x	x	x
VÝZNAM KRITÉRIA PRO CHARAKTER KRAJINY	ZÁSADNÍ	PODSTATNÝ	DOPLŇUJÍCÍ	PODRUŽNÝ
	x (výjimečně)	x (častěji)		x (častěji)
KH08	Přítomnost míst a území se specifickým kulturně – historickým významem			
VÝZNAM PRO SPECIFICKÉ RYSY (CENNOST A OSOBITOST) KRAJINY	Místa dotvářející identitu kulturní krajiny			
ZÁKONNÁ OPORA NEBO JINÉ ZDROJE	Oborové podklady, ÚAP			

DRUH KRITÉRIA	KVANTITATIVNÍ	KVALITATIVNÍ	DELIMITAČNÍ	EVALUAČNÍ
		x		x
VÝZNAM KRITÉRIA PRO CHARAKTER KRAJINY	ZÁSADNÍ	PODSTATNÝ	DOPLŇUJÍCÍ	PODRUŽNÝ
			x (výjimečně)	x
KH09	Přítomnost národních kulturních památek			
VÝZNAM PRO SPECIFICKÉ RYSY (CENNOST A OSOBITOST) KRAJINY	Přítomnost významných objektů, často se projevujících v krajině scéně a svým významem vyjadřujících unikátnost místa a osobitost krajiny			
ZÁKONNÁ OPORA NEBO JINÉ ZDROJE	§ 4 Zák. č. 20/1987 v platném znění			
DRUH KRITÉRIA	KVANTITATIVNÍ	KVALITATIVNÍ	DELIMITAČNÍ	EVALUAČNÍ
		x		x
VÝZNAM KRITÉRIA PRO CHARAKTER KRAJINY	ZÁSADNÍ	PODSTATNÝ	DOPLŇUJÍCÍ	PODRUŽNÝ
		x (méně často)	x (častěji)	
KH10	Přítomnost památkových rezervací			
VÝZNAM PRO SPECIFICKÉ RYSY (CENNOST A OSOBITOST) KRAJINY	Městské či vesnické památkové rezervace se projevují duchovností struktury sídel a jejich architektury a projevují se často v krajiných panoramatech a mají význam pro cennost (unikátnost) krajiny			
ZÁKONNÁ OPORA NEBO JINÉ ZDROJE	§ 5 Zák. č. 20/1987 v platném znění			
DRUH KRITÉRIA	KVANTITATIVNÍ	KVALITATIVNÍ	DELIMITAČNÍ	EVALUAČNÍ
		x		x
VÝZNAM KRITÉRIA PRO CHARAKTER KRAJINY	ZÁSADNÍ	PODSTATNÝ	DOPLŇUJÍCÍ	PODRUŽNÝ
			x (méně často)	x (častěji)
KH11	Přítomnost památkových zón			
VÝZNAM PRO SPECIFICKÉ RYSY (CENNOST A OSOBITOST) KRAJINY	Městské či vesnické (krajině nejsou na území MSK přítomny) památkové zóny se projevují duchovností struktury sídel a jejich architektury a projevují se často v krajiných panoramatech a mají význam pro cennost (unikátnost) krajiny			
ZÁKONNÁ OPORA NEBO JINÉ ZDROJE	§ 6 Zák. č. 20/1987 v platném znění			
DRUH KRITÉRIA	KVANTITATIVNÍ	KVALITATIVNÍ	DELIMITAČNÍ	EVALUAČNÍ
		x		x
VÝZNAM KRITÉRIA PRO CHARAKTER KRAJINY	ZÁSADNÍ	PODSTATNÝ	DOPLŇUJÍCÍ	PODRUŽNÝ
		X	x (méně často)	x (častěji)
KH12	Přítomnost archeologických rezervací, přítomnost, území s prokázanými archeologickými nálezy			
VÝZNAM PRO SPECIFICKÉ RYSY (CENNOST A OSOBITOST) KRAJINY	Lokality s významným kulturně-historickým významem podporují kulturní identitu jako specifický rys krajiny			
ZÁKONNÁ OPORA NEBO JINÉ ZDROJE	§ 5 Zák. č. 20/1987 v platném znění			

DRUH KRITÉRIA	KVANTITATIVNÍ	KVALITATIVNÍ	DELIMITAČNÍ	EVALUAČNÍ
			x	
VÝZNAM KRITÉRIA PRO CHARAKTER KRAJINY	ZÁSADNÍ	PODSTATNÝ	DOPLŇUJÍCÍ	PODRUŽNÝ
				x

4.3. Kritéria civilizační charakteristiky

Ci01	Významné prvky osídlení			
VÝZNAM PRO SPECIFICKÉ RYSY (CENNOST A OSOBITOST) KRAJINY	Soustředění ploch obytných a smíšených, areálů občanské vybavenosti, výrobních, skladových a technických areálů, sportovně rekreačních areálů			
ZÁKONNÁ OPORA NEBO JINÉ ZDROJE	ÚAP, ZÚR			
DRUH KRITÉRIA	KVANTITATIVNÍ	KVALITATIVNÍ	DELIMITAČNÍ	EVALUAČNÍ
	x	x	x	x
VÝZNAM KRITÉRIA PRO CHARAKTER KRAJINY	ZÁSADNÍ	PODSTATNÝ	DOPLŇUJÍCÍ	PODRUŽNÝ
	x	x		
Ci02	Významné linie a plochy dopravní infrastruktury			
VÝZNAM PRO SPECIFICKÉ RYSY (CENNOST A OSOBITOST) KRAJINY	Dálnice, silnic, železniční tratě, letiště ovlivňující velká země a vtiskující krajinně urbanizovaný charakter			
ZÁKONNÁ OPORA NEBO JINÉ ZDROJE	ÚAP, ZÚR			
DRUH KRITÉRIA	KVANTITATIVNÍ	KVALITATIVNÍ	DELIMITAČNÍ	EVALUAČNÍ
	x	x	x	x
VÝZNAM KRITÉRIA PRO CHARAKTER KRAJINY	ZÁSADNÍ	PODSTATNÝ	DOPLŇUJÍCÍ	PODRUŽNÝ
	x	x		
Ci03	Významné linie a plochy technické infrastruktury			
VÝZNAM PRO SPECIFICKÉ RYSY (CENNOST A OSOBITOST) KRAJINY	Energetika, skládky, spalovny, zařízení a stavby ovlivňující velká země a vtiskující krajinně urbanizovaný charakter			
ZÁKONNÁ OPORA NEBO JINÉ ZDROJE	ÚAP, ZÚR			
DRUH KRITÉRIA	KVANTITATIVNÍ	KVALITATIVNÍ	DELIMITAČNÍ	EVALUAČNÍ
	x	x	x	x
VÝZNAM KRITÉRIA PRO CHARAKTER KRAJINY	ZÁSADNÍ	PODSTATNÝ	DOPLŇUJÍCÍ	PODRUŽNÝ
	x	x		

Ci04	Odvaly, odkaliště			
VÝZNAM PRO SPECIFICKÉ RYSY (CENNOST A OSOBITOST) KRAJINY	Území se zařízeními a stopami aktivní či ukončené těžby – specifická těžební či posttěžební krajina			
ZÁKONNÁ OPORA NEBO JINÉ ZDROJE	ÚAP, ZÚR			
DRUH KRITÉRIA	KVANTITATIVNÍ	KVALITATIVNÍ	DELIMITAČNÍ	EVALUAČNÍ
		x		x
VÝZNAM KRITÉRIA PRO CHARAKTER KRAJINY	ZÁSADNÍ	PODSTATNÝ	DOPLŇUJÍCÍ	PODRUŽNÝ
	x	x	x	
Ci05	Území ovlivněné důlní činností			
VÝZNAM PRO SPECIFICKÉ RYSY (CENNOST A OSOBITOST) KRAJINY	Území se zařízeními a stopami aktivní či ukončené těžby – specifická těžební či posttěžební krajina			
ZÁKONNÁ OPORA NEBO JINÉ ZDROJE	ÚAP, ZÚR			
DRUH KRITÉRIA	KVANTITATIVNÍ	KVALITATIVNÍ	DELIMITAČNÍ	EVALUAČNÍ
	x	x	x	x
VÝZNAM KRITÉRIA PRO CHARAKTER KRAJINY	ZÁSADNÍ	PODSTATNÝ	DOPLŇUJÍCÍ	PODRUŽNÝ
	x	x		

4.4. Kritéria vizuální charakteristiky

Vi01	Positivní vizuální vliv krajinných dominant			
VÝZNAM PRO SPECIFICKÉ RYSY (CENNOST A OSOBITOST) KRAJINY	Ovlivnění krajinné scény výraznými bodovými prvky horizontů spoluvytvářejícími rysy nezaměnitelnosti a osobitosti krajiny			
ZÁKONNÁ OPORA NEBO JINÉ ZDROJE	Vlastní analýzy			
DRUH KRITÉRIA	KVANTITATIVNÍ	KVALITATIVNÍ	DELIMITAČNÍ	EVALUAČNÍ
		x		x
VÝZNAM KRITÉRIA PRO CHARAKTER KRAJINY	ZÁSADNÍ	PODSTATNÝ	DOPLŇUJÍCÍ	PODRUŽNÝ
	x	x		
Vi02	Positivní vizuální vliv pohledového horizontu			
VÝZNAM PRO SPECIFICKÉ RYSY (CENNOST A OSOBITOST) KRAJINY	Ovlivnění krajinné scény výraznými liovými prvky horizontů spoluvytvářejících rysy nezaměnitelnosti a osobitosti krajiny			
ZÁKONNÁ OPORA NEBO JINÉ ZDROJE	Vlastní analýzy			

DRUH KRITÉRIA	KVANTITATIVNÍ	KVALITATIVNÍ	DELIMITAČNÍ	EVALUAČNÍ
	x	x		x
VÝZNAM KRITÉRIA PRO CHARAKTER KRAJINY	ZÁSADNÍ	PODSTATNÝ	DOPLŇUJÍCÍ	PODRUŽNÝ
	x	x		
Vi04	Přítomnost a vysoká hustota historických krajinných struktur			
VÝZNAM PRO SPECIFICKÉ RYSY (CENNOST A OSOBITOST) KRAJINY	Struktura liniových prvků historického významu představuje jak rysy kulturní identity, tak rysy estetické atraktivnosti			
ZÁKONNÁ OPORA NEBO JINÉ ZDROJE	Odborné analýzy, UAP			
DRUH KRITÉRIA	KVANTITATIVNÍ	KVALITATIVNÍ	DELIMITAČNÍ	EVALUAČNÍ
	x	x	x	x
VÝZNAM KRITÉRIA PRO CHARAKTER KRAJINY	ZÁSADNÍ	PODSTATNÝ	DOPLŇUJÍCÍ	PODRUŽNÝ
		x	x	
Vi05	Přítomnost pozitivních kulturně-historických znaků krajinné scény			
VÝZNAM PRO SPECIFICKÉ RYSY (CENNOST A OSOBITOST) KRAJINY	Přítomnost dominantních a spoluurčujících kulturních památek – architektonických objektů a technických památek			
ZÁKONNÁ OPORA NEBO JINÉ ZDROJE	Odborné analýzy, UAP, oborové dokumenty			
DRUH KRITÉRIA	KVANTITATIVNÍ	KVALITATIVNÍ	DELIMITAČNÍ	EVALUAČNÍ
		x		x
VÝZNAM KRITÉRIA PRO CHARAKTER KRAJINY	ZÁSADNÍ	PODSTATNÝ	DOPLŇUJÍCÍ	PODRUŽNÝ
			x	x
Vi06	Přítomnost rušivých prvků krajinné scény			
VÝZNAM PRO SPECIFICKÉ RYSY (CENNOST A OSOBITOST) KRAJINY	Vybrané prvky dopravní a technické infrastruktury – dálnice, rychlostní komunikace a čtyřpruhové silnice, rozvodny a vzdušná vedení VVN, odvaly, odkaliště a území ovlivněná důlní činností			
ZÁKONNÁ OPORA NEBO JINÉ ZDROJE	Analýza dochovanosti krajinné struktury			
DRUH KRITÉRIA	KVANTITATIVNÍ	KVALITATIVNÍ	DELIMITAČNÍ	EVALUAČNÍ
		x		x
VÝZNAM KRITÉRIA PRO CHARAKTER KRAJINY	ZÁSADNÍ	PODSTATNÝ	DOPLŇUJÍCÍ	PODRUŽNÝ
		x	x	
Vi07	Rysy prostorové struktury – prostorová otevřenost krajiny			
VÝZNAM PRO SPECIFICKÉ RYSY (CENNOST A OSOBITOST) KRAJINY	Vizuální otevřenost krajiny je chápána jako poměr mezi vizuálně otevřenými plochami k plochám tvořící vizuální překážku.			
ZÁKONNÁ OPORA NEBO JINÉ ZDROJE	Vlastní analýza			

DRUH KRITÉRIA	KVANTITATIVNÍ	KVALITATIVNÍ	DELIMITAČNÍ	EVALUAČNÍ
	x	x	x	x
VÝZNAM KRITÉRIA PRO CHARAKTER KRAJINY	ZÁSADNÍ	PODSTATNÝ	DOPLŇUJÍCÍ	PODRUŽNÝ
		x	x	
Vi08	Rysy prostorové struktury – mozaikovitost krajiny			
VÝZNAM PRO SPECIFICKÉ RYSY (CENNOST A OSOBITOST) KRAJINY	Analýza mozaikovosti krajiny spočívá v určení počtu všech plošek kategorií Land Use ve sledovaném čtverci o straně 500 m			
ZÁKONNÁ OPORA NEBO JINÉ ZDROJE	Vlastní analýza			
DRUH KRITÉRIA	KVANTITATIVNÍ	KVALITATIVNÍ	DELIMITAČNÍ	EVALUAČNÍ
	x	x	x	x
VÝZNAM KRITÉRIA PRO CHARAKTER KRAJINY	ZÁSADNÍ	PODSTATNÝ	DOPLŇUJÍCÍ	PODRUŽNÝ
		x	x	
Vi09	Rysy prostorové struktury – heterogenita krajiny			
VÝZNAM PRO SPECIFICKÉ RYSY (CENNOST A OSOBITOST) KRAJINY	Analýza heterogenity vychází z principu, že pro popsání krajiny je určující i počet jedinečných druhů plošek (v našem případě kategorií Land Use) ve sledovaném čtverci o straně 500 m			
ZÁKONNÁ OPORA NEBO JINÉ ZDROJE	Vlastní analýza			
DRUH KRITÉRIA	KVANTITATIVNÍ	KVALITATIVNÍ	DELIMITAČNÍ	EVALUAČNÍ
	x	x	x	x
VÝZNAM KRITÉRIA PRO CHARAKTER KRAJINY	ZÁSADNÍ	PODSTATNÝ	DOPLŇUJÍCÍ	PODRUŽNÝ
		x	x	
Vi10	Rysy prostorové struktury – prostorová členitost krajiny			
VÝZNAM PRO SPECIFICKÉ RYSY (CENNOST A OSOBITOST) KRAJINY	Analýza prostorové členitosti krajiny spočívá v určení počtu bariérových plošek kategorií Land Use ve sledovaném čtverci o straně 500 m			
ZÁKONNÁ OPORA NEBO JINÉ ZDROJE	Vlastní analýza			
DRUH KRITÉRIA	KVANTITATIVNÍ	KVALITATIVNÍ	DELIMITAČNÍ	EVALUAČNÍ
	x	x	x	x
VÝZNAM KRITÉRIA PRO CHARAKTER KRAJINY	ZÁSADNÍ	PODSTATNÝ	DOPLŇUJÍCÍ	PODRUŽNÝ
		x	x	
Vi11	Rysy prostorové struktury – terénní členitost krajiny			
VÝZNAM PRO SPECIFICKÉ RYSY (CENNOST A OSOBITOST) KRAJINY	Analýza terénní členitosti krajiny spočívá v určení poměru skutečné plochy krajiny k planimetrické ploše v daném čtverci. Hovoříme o tzv. indexu skutečné plochy, který prakticky nabývá hodnot od 1 do 1,3. Z vyššího indexu ukazuje na prostorově dynamičtější krajinu.			
ZÁKONNÁ OPORA NEBO JINÉ ZDROJE	Vlastní analýza			

DRUH KRITÉRIA	KVANTITATIVNÍ	KVALITATIVNÍ	DELIMITAČNÍ	EVALUAČNÍ
	x	x	x	x
VÝZNAM KRITÉRIA PRO CHARAKTER KRAJINY	ZÁSADNÍ	PODSTATNÝ	DOPLŇUJÍCÍ	PODRUŽNÝ
		x	X	

4.5. Diferenciace krajiny dle kategorizovaných hodnot

Identifikovaným jevům v krajině je v analýze přiřazena určitá hodnota – **jevy jsou kategorizovány**. Jedná se o paušální vyjádření tzv. krajinářské hodnoty (význam určitého jevu ve vnitřním uspořádání krajinné struktury nebo ve vizuálním projevu krajinné struktury – v obrazu krajiny) pro určité typy jevů. Paušální kategorizace je upravena expertním soudem vyplývajícím ze znalosti území. Součtem, resp. sloučením hodnot (agregací) a generalizací výsledků jsou vymezeny segmenty krajiny s různě vysokými hodnotami. Jejich hranice slouží jako delimitační kritérium pro vymezení hranic specifických krajiny a jejich cennost (vysoké hodnoty, zvýšené hodnoty atd.) slouží posléze jako evaluační kritérium při definování cílových charakteristik, resp. při zvažování potřeb a možností zachování a rozvinutí krajinných hodnot.

Dif01		Segmenty krajiny s vysokými krajinnými hodnotami			
VÝZNAM PRO SPECIFICKÉ RYSY (CENNOST A OSOBITOST) KRAJINY	Krajiny vyznačující se soustředěnými hodnotami vysoko kategorizovanými z hlediska krajinářského významu				
ZÁKONNÁ OPORA NEBO JINÉ ZDROJE	Agregační kritérium vzniklé z jednotlivých analýz součtem kategorizovaných hodnot				
DRUH KRITÉRIA	KVANTITATIVNÍ	KVALITATIVNÍ	DELIMITAČNÍ	EVALUAČNÍ	
	x	x	x	x	
VÝZNAM KRITÉRIA PRO CHARAKTER KRAJINY	ZÁSADNÍ	PODSTATNÝ	DOPLŇUJÍCÍ	PODRUŽNÝ	
	x	x			
Dif02		Segmenty krajiny se zvýšenými krajinnými hodnotami			
VÝZNAM PRO SPECIFICKÉ RYSY (CENNOST A OSOBITOST) KRAJINY	Krajiny vyznačující se soustředěnými zvýšenými hodnotami z hlediska krajinářského významu				
ZÁKONNÁ OPORA NEBO JINÉ ZDROJE	Agregační kritérium vzniklé z jednotlivých analýz součtem kategorizovaných hodnot				
DRUH KRITÉRIA	KVANTITATIVNÍ	KVALITATIVNÍ	DELIMITAČNÍ	EVALUAČNÍ	
	x	x	x	x	
VÝZNAM KRITÉRIA PRO CHARAKTER KRAJINY	ZÁSADNÍ	PODSTATNÝ	DOPLŇUJÍCÍ	PODRUŽNÝ	
	x	x			

Díř03	Segmenty krajiny s mírně zvýšenými krajinnými hodnotami			
VÝZNAM PRO SPECIFICKÉ RYSY (CENNOST A OSOBITOST) KRAJINY	Krajiny vyznačující se soustředěnými hodnotami vysoko kategorizovanými z hlediska krajinářského významu			
ZÁKONNÁ OPORA NEBO JINÉ ZDROJE	Agregační kritérium vzniklé z jednotlivých analýz součtem kategorizovaných hodnot			
DRUH KRITÉRIA	KVANTITATIVNÍ	KVALITATIVNÍ	DELIMITAČNÍ	EVALUAČNÍ
	x	x	x	x
VÝZNAM KRITÉRIA PRO CHARAKTER KRAJINY	ZÁSADNÍ	PODSTATNÝ	DOPLŇUJÍCÍ	PODRUŽNÝ
	x	x		
Díř04	Segmenty krajiny se základními krajinnými hodnotami			
VÝZNAM PRO SPECIFICKÉ RYSY (CENNOST A OSOBITOST) KRAJINY	Krajiny vyznačující se základními hodnotami z hlediska krajinářského významu			
ZÁKONNÁ OPORA NEBO JINÉ ZDROJE	Agregační kritérium vzniklé z jednotlivých analýz součtem kategorizovaných hodnot			
DRUH KRITÉRIA	KVANTITATIVNÍ	KVALITATIVNÍ	DELIMITAČNÍ	EVALUAČNÍ
	x	x	x	x
VÝZNAM KRITÉRIA PRO CHARAKTER KRAJINY	ZÁSADNÍ	PODSTATNÝ	DOPLŇUJÍCÍ	PODRUŽNÝ
	x	x		
Díř05	Segmenty krajiny smírně sníženými krajinnými hodnotami			
VÝZNAM PRO SPECIFICKÉ RYSY (CENNOST A OSOBITOST) KRAJINY	Krajiny vyznačující se mírně sníženými hodnotami vysoko kategorizovanými z hlediska krajinářského významu			
ZÁKONNÁ OPORA NEBO JINÉ ZDROJE	Agregační kritérium vzniklé z jednotlivých analýz součtem kategorizovaných hodnot			
DRUH KRITÉRIA	KVANTITATIVNÍ	KVALITATIVNÍ	DELIMITAČNÍ	EVALUAČNÍ
	x	x	x	x
VÝZNAM KRITÉRIA PRO CHARAKTER KRAJINY	ZÁSADNÍ	PODSTATNÝ	DOPLŇUJÍCÍ	PODRUŽNÝ
	x	x		
Díř06	Segmenty krajiny se sníženými krajinnými hodnotami			
VÝZNAM PRO SPECIFICKÉ RYSY (CENNOST A OSOBITOST) KRAJINY	Krajiny vyznačující se sníženými hodnotami z hlediska krajinářského významu			
ZÁKONNÁ OPORA NEBO JINÉ ZDROJE	Agregační kritérium vzniklé z jednotlivých analýz součtem kategorizovaných hodnot			
DRUH KRITÉRIA	KVANTITATIVNÍ	KVALITATIVNÍ	DELIMITAČNÍ	EVALUAČNÍ
	x	x	x	x
VÝZNAM KRITÉRIA PRO CHARAKTER KRAJINY	ZÁSADNÍ	PODSTATNÝ	DOPLŇUJÍCÍ	PODRUŽNÝ
	x	x		

Dílo7	Segmenty krajiny s výrazně sníženými krajinnými hodnotami			
VÝZNAM PRO SPECIFICKÉ RYSY (CENNOTA A OSOBITOST) KRAJINY	Krajiny vyznačující se výrazně sníženými hodnotami kategorizovanými z hlediska krajinářského významu			
ZÁKONNÁ OPORA NEBO JINÉ ZDROJE	Agregační kritérium vzniklé z jednotlivých analýz superpozic a součtem kategorizovaných hodnot			
DRUH KRITÉRIA	KVANTITATIVNÍ	KVALITATIVNÍ	DELIMITAČNÍ	EVALUAČNÍ
	x	x	x	x
VÝZNAM KRITÉRIA PRO CHARAKTER KRAJINY	ZÁSADNÍ	PODSTATNÝ	DOPLŇUJÍCÍ	PODRUŽNÝ
	x	x		

5. VYMEZENÍ KRAJINNÝCH OBLASTÍ (SPECIFICKÝCH KRAJIN)

Vymezení hranic krajinných oblastí, definování hlavních znaků specifických krají a klasifikace z hlediska významu pro jedinečnost krajinné oblasti (zásadní, spoluurčující, doplňující), z hlediska cennosti v rámci regionu (jedinečný, význačný, běžný) bylo provedeno na základě výsledků výše popsaných analýz a grafické generalizace.

POSTUP VYUŽITÍ DELIMITAČNÍCH KRITÉRIÍ HODNOCENÍ

Grafická generalizace a vymezení **dílčích krajinných rozhraní** na základě jednotlivých analytických hledisek (v pořadí významnosti).

- Charakteristický terénní reliéf
- Geomorfologické členění
- Prostorová generalizace Land Use
- Vizuální charakteristiky území – kategorizace dle krajinných hodnot
- Přírodní charakteristiky území – kategorizace dle krajinných hodnot
- Kulturní a historické charakteristiky – kategorizace dle krajinných hodnot
- Výsledná syntéza vymezení krajinných hodnot

Superpozice¹⁷ dílčích krajinných rozhraní a delimitace hranic krajinných celků (specifických krajín) formou postupného porovnávání vzájemných průmětů dílčích krajinných rozhraní a jejich postupného sblížení zvažováním priorit jednotlivých delimitačních kritérií, upřesněná na základě analýzy ortofotomapa a na základě doplňujících terénních průzkumů území. Výsledky geografických analýz tak byly optimalizovány a upřesněny expertním týmem.

¹⁷ Metoda superpozice má podobu postupného vzájemného překrývání vrstev (dílčích krajinných rozhraní) nad mapovým podkladem (topografická mapa, ortofotomapa), přičemž ne všechny vrstvy mají v určité lokalitě stejný význam. Je to proto, že do určování hranic vstupují vizuální hlediska. Obecně lze říci, že charakter terénu a charakter využití území jsou základními atributy rozdílnosti charakteru krajín. V určitém místě krajiny však může vystupovat do popředí např. přítomnost výrazných stop historické kultivace krajiny, která může být unikátním atributem identity krajiny. Jedná se tedy o průnik vrstev – dílčích krajinných rozhraní – o různé (resp. proměnlivé) důležitosti.

Definování hlavních znaků cennosti, osobitosti a jedinečnosti krajinných oblastí (specifických krajin) a jejich klasifikace. Tyto znaky představují atributy kvality krajiny.

5.1. Definování cílových charakteristik krajiny pro krajinné oblasti

Pro jednotlivé krajinné oblasti (specifické krajiny) a pro definované a klasifikované hlavní znaky cennosti, osobitosti a jedinečnosti specifických krajin je navržena soustava cílů k zabezpečení kvalit krajiny. Kvality krajiny jsou vyjádřeny atributy, odpovídajícími identifikovaným a klasifikovaným znakům.

Zdroje

Vlastní údaje: Výsledky vymezení krajinných oblastí a definování a klasifikace hlavních znaků osobitosti krajiny

Kategorizace znaků a území z hlediska krajinářských hodnot

Analýzy krajinné struktury vyjadřující kvalitativní znaky krajiny

Vizuální otevřenost krajiny

Mozaikovitost krajiny

Prostorová členitost krajiny

Heterogenita krajiny

POSTUP VYUŽITÍ EVALUAČNÍCH KRITÉRIÍ HODNOCENÍ

Přiřazení hlavním znakům cennosti, osobitosti a jedinečnosti krajinných oblastí (znakům kvality krajiny) výčet cílů, směřující k jejich ochraně, udržení a rozvíjení a to v souvislosti s dalšími znaky, vyjadřujícími kvalitu krajiny.

5.2. Delimitační kritéria - nástroj k vymezení specifických krajin

Na základě krajinářských analýz a vyhodnocení území MSK, jejichž výstupy mají povahu delimitačních kritérií, byla postupnými kroky upřesňována rozloha a hranice specifických krajin. Výsledky analýz, které definují určitá rozhraní, jsou totiž nejenom svědectvím o rozdílné cennosti území, ale jsou zpravidla také svědectvím určité odlišnosti jednotlivých segmentů krajiny. Jedná se o taková delimitační kritéria, která jsou využitelná pro delimitaci území s různými kvalitami krajiny a ke stanovení hranic (rozhraní) takových území. Na základě takového rozhraničení byly vymezeny specifické krajiny.

Jako systémový krok byla vymezena velkoplošná ZCHÚ – CHKO Jeseníky, CHKO Beskydy a CHKO Poodří jako samostatné krajinné oblasti. Důvodem pro toto samostatné vymezení je skutečnost, že pro tato území se zpracovávají samostatná hodnocení krajiny ve smyslu zák. č. 114/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Mimořádný význam při vymezení oblastí má georeliéf vyjádřený hranicemi geomorfologického členění. Georeliéf určuje základní prostorové členění krajiny, ovlivňuje krajinnou scénu a její rozlišitelnost. Význam

terénních dominant a terénních horizontů, sklonitost terénu, relativní převýšení, resp. dynamika terénu a dimenze terénem ohraničených krajinných prostorů – to jsou základní a stálé (prakticky neměnné) vizuální atributy fyzické struktury krajiny.

Vedle georeliéfu jsou to přírodní hodnoty, jejichž význam v krajině byl kategorizován do podoby odstupňovaných krajinných hodnot. Výrazně se v kategorizaci projevují hranice velkoplošných zvláště chráněných území a přírodních parků, což je logické a i z hlediska vizuální atraktivnosti krajiny prokazatelné. Podobně v kategorizaci kulturních a historických hodnot hraje velkou roli dochovanost krajinných struktur, zejména liniové vegetační struktury v některých částech podhůří Jeseníků, v Nízkém Jeseníku a v podhůří Beskyd.

PŘEHLED POUŽITÝCH DELIMITAČNÍCH KRITÉRIÍ

Delimitačními kritérii jsou výsledky provedených krajinářských, které stanovují rozhraní segmentů krajiny s rozdílnou kvalitou (kategorizace území dle cennosti) nebo ukazují určité aspekty krajinné struktury. Jedním z nejdůležitějších delimitačních kritérií je geomorfologické členění území a to s ohledem na prvořadý význam georeliéfu v krajinné struktuře a význam jeho projevu v krajinném obrazu. Za delimitační kritéria považujeme:

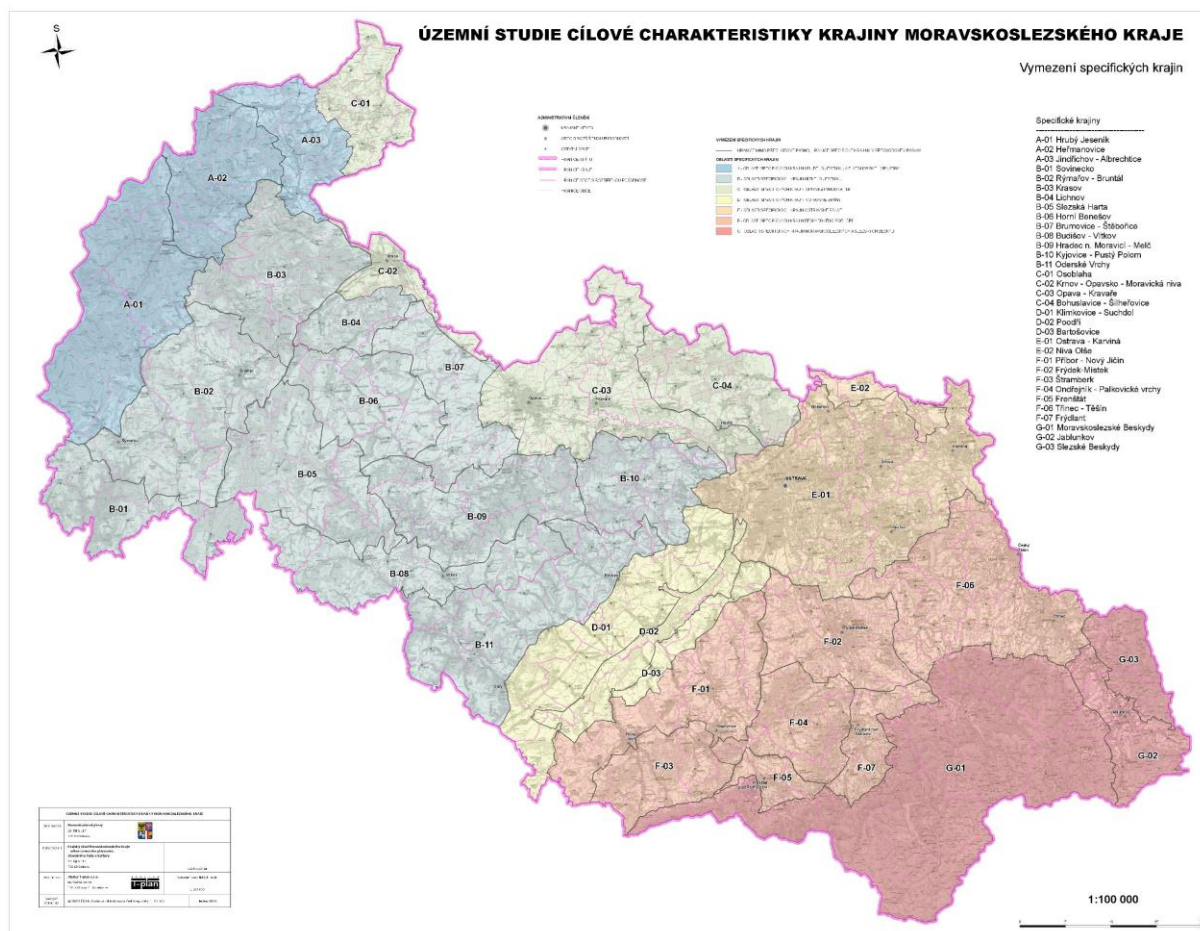
- kategorizaci dle krajinných hodnot přírodní charakteristiky (krajinné hodnoty základní, mírně zvýšené, zvýšené, vysoké)
- kategorizaci dle krajinných hodnot kulturní a historické charakteristiky (krajinné hodnoty mírně snížené, základní, mírně zvýšené, zvýšené, vysoké)
- kategorizaci dle krajinných hodnot civilizační charakteristiky (krajinné hodnoty výrazně snížené, snížené, mírně snížené, základní, mírně zvýšené)
- kategorizaci dle krajinných hodnot vizuální charakteristiky (krajinné hodnoty výrazně snížené, snížené, mírně snížené, základní, mírně zvýšené, zvýšené, vysoké)
- geomorfologické členění
- prostorová generalizace Land Use
- členění reliéfu.

Vymezení krajinných hodnot projevujících se jako delimitační kritérium je patrné ve výsledné syntéze.

5.3. Oblasti specifických krajin

Na základě krajinářských analýz a na základě metodických principů byly na území MSK vymezeny určité skupiny specifických krajin, jejichž rozlišující znak je především možno odvodit od prostorové struktury dané georeliéfem. Proto jsou specifické krajiny rozděleny do sedmi tzv. „oblastí specifických krajin“, jejichž hranice jsou dány hranicemi geomorfologických jednotek.

OBLASTI SPECIFICKÝCH KRAJIN	
A	OBLASTI SPECIFICKÝCH KRAJIN HRUBÉHO JESENÍKU A ZLATOHORSKÉ HORNATINY
B	OBLASTI SPECIFICKÝCH KRAJIN NÍZKÉHO JESENÍKU
C	OBLASTI SPECIFICKÝCH KRAJIN OPAVSKÉ PAHORKATINY
D	OBLASTI SPECIFICKÝCH KRAJIN MORAVSKÉ BRÁNY
E	OBLASTI SPECIFICKÝCH KRAJIN OSTRAVSKÉ PÁNVE
F	OBLASTI SPECIFICKÝCH KRAJIN BESKYDSKÉHO PODHŮŘÍ
G	OBLASTI SPECIFICKÝCH KRAJIN MORAVSKOSLEZSKÝCH A SLEZSKÝCH BESKYD

Obr. Vymezení oblastí specifických krajín

5.4. Specifické krajiny

Na území MSK bylo vymezeno 33 specifických krajín pokrývajících celé území kraje.

Vymezení hranic jednotlivých specifických krajín vyjadřuje odlišnost jednotlivých krajín, charakteristických individuálními vlastnostmi a kvalitami. Hranice mezi jednotlivými specifickými krajínami jsou zobrazeny liniemi, vedoucími tak, aby byly v krajíně identifikovatelné (polní cesty, lesní cesty, silnice, vodoteče a výjimečně i jiné linie). Tyto hranice, exaktně definované pro použití v ZÚR, vyjadřují určitý přechodový pás, ve kterém se mění jednotlivé charakteristiky krajinných oblastí.

A. SPECIFICKÉ KRAJINY HRUBÉHO JESENÍKU A ZLATOHOŘSKÉ HORNATINY

- A-01 Hrubý Jeseník
- A-02 Heřmanovice
- A-03 Jindřichov - Albrechtice

B. SPECIFICKÉ KRAJINY NÍZKÉHO JESENÍKU

- B-01 Sovinecko
- B-02 Rýmařov - Bruntál
- B-03 Krasov
- B-04 Lichnov
- B-05 Slezská Harta
- B-06 Horní Benešov
- B-07 Brumovice - Stěbořice
- B-08 Budišov - Vítkov
- B-09 Hradec nad Moravicí – Melč
- B-10 Kyjovice Pustá Polom
- B-11 Oderské vrchy

C. SPECIFICKÉ KRAJINY OPAVSKÉ PAHORKATINY

- C-01 Osoblaha
- C-02 Krnov – Opavská niva
- C-03 Opava - Kravaře
- C-04 Bohuslavice - Šilheřovice

D. SPECIFICKÉ KRAJINY MORAVSKÉ BRÁNY

- D-01 Klimkovice – Suchdol nad Odrou
- D-02 Poodří
- D-03 Bartošovice - Petřvald

E. SPECIFICKÁ KRAJINA OSTRAVSKÉ PÁNVE

- E-01 Ostrava - Karviná
- E-02 Niva Olše

F. SPECIFICKÉ KRAJINY BESKYDSKÉHO PODHŮŘÍ

- F-01 Příbor – Nový Jičín
- F-02 Frýdek-Místek
- F-03 Štramberk
- F-04 Ondřejník – Palkovické vrchy
- F-05 Frenštát
- F-06 Třinec – Těšín
- F-07 Frýdlant nad Ostravicí

G. SPECIFICKÉ KRAJINY MORAVSKOSLEZSKÝCH A SLEZSKÝCH BESKYD

- G-01 Moravskoslezské Beskydy
- G-02 Jablunkov
- G-03 Slezské Beskydy

5.5. Metodický přístup k definování cílových charakteristik krajiny

Definování cílových charakteristik krajiny navazuje na vymezení specifických krajin, sdružených do „oblastí specifických krajin. Metodický postup je založen na identifikaci, popisu významných jevů, znaků, hodnot a vlastností zájmového území, klasifikaci jejich osobitosti a jedinečnosti a na kategorizaci identifikovaných jevů, znaků, vlastností a hodnot z hlediska jejich významu (funkce, uplatnění) v krajině. Nejvýznamnější jevy, znaky, vlastnosti a hodnoty v rámci každé vymezené specifické krajiny jsou podkladem pro formulaci jejích cílových charakteristik.

Podkladem pro definování cílových charakteristik jednotlivých specifických krajiny jsou závěry a zjištění předchozích kroků hodnocení:

- ⇒ Výsledky vymezení specifických krajin (krajinných oblastí) a definování a klasifikace hlavních znaků osobitosti krajiny
- ⇒ Kategorizace znaků a území z hlediska krajinářských hodnot
- ⇒ Analýzy krajinné struktury vyjadřující kvalitativní znaky krajiny

Znaky cennosti, osobitosti a jedinečnosti krajinných oblastí představují kvality krajiny ve smyslu EÚoK (z těchto znaků byly specifikovány významné a emblematické znaky specifických krajin). Jejich významnost je evaluačním kritériem pro zhodnocení cennosti a kvalit jednotlivých krajin. Hlavním znakům cennosti byl přiřazen výčet cílů směřující k jejich ochraně, udržení a rozvíjení a posléze i podmínky, požadavky a kritéria směřujících k realizaci těchto cílů.

ZPŮSOB DEFINOVÁNÍ CÍLOVÝCH CHARAKTERISTIK PRO JEDNOTLIVÉ SPECIFICKÉ KRAJINY

Pro jednotlivé krajinné oblasti (specifické krajiny) a pro definované a klasifikované hlavní znaky cennosti, osobitosti a jedinečnosti těchto specifických krajin je navržena **soustava cílů**

(cílových charakteristik) a podmínek, požadavků a kritérií k zabezpečení kvalit krajiny. Kvality krajiny jsou vyjádřeny atributy, odpovídajícími identifikovaným a klasifikovaným znakům.

Obsah a pojetí vymezení cílových charakteristik krajiny vychází z textu Evropské úmluvy o krajině, jejímž cílem dle Kap. I., čl. 3 je „*podpořit ochranu, správu a plánování krajiny...*“.

Pod pojmem „**ochrana krajiny**“ uvádí EÚoK dle Kap. I. čl. 1, písm. d „*činnosti směřující k zachování a udržení význačných nebo charakteristických rysů krajiny, odůvodněné její dědičnou hodnotou, vyplývající z její přírodní konfigurace a/nebo z lidské činnosti*“.

Pod pojmem „**správa krajiny**“ uvádí EÚoK v Kap. I., čl. 1, písm. e „*činnost, která má, z hlediska udržitelného rozvoje, zajistit pravidelné udržování krajiny s cílem řízení a harmonizace změn, které jsou způsobeny sociálními, hospodářskými a environmentálními procesy*“.

Pod pojmem „**plánování krajiny**“ uvádí EÚoK v Kap. I., čl. 1, písm. f „*činnosti s výhledem do budoucna, které mají za cíl zvýšení hodnoty, obnovu nebo vytvoření krajin.*“

Z uvedených definic vyplývá, že pojetí vztahu EÚoK ke krajině a činnostem v krajině je orientováno k ochraně, obnově a tvorbě krajiny s ohledem na zachování a udržení cenných rysů krajiny a na harmonizaci změn v krajině.

Identifikovány jsou význačné nebo charakteristické rysy krajiny, vymezeny hranice specifických krajin a definovány pro ně také problematické tendence a možná ohrožení z hlediska krajinných hodnot. Z definice cílové „cílové charakteristiky krajiny“, kde se v EÚOK uvádí v Kap. I., čl. 5, písm. f „*...znamená přání a požadavky obyvatel týkající se charakteristických rysů krajiny, v níž žijí, formulované pro danou krajinu kompetentními veřejnými orgány*“ vyplývá v souvislosti s výše uvedenými pojmy EÚoK, že **požadavky obyvatel se budou týkat ochrany, obnovy a rozvíjení pozitivních charakteristických rysů krajin**, ve kterých žijí.

Je konstatována přítomnost hodnot krajiny, negativních nebo rušivých jevů v krajině, sociodemografických a ekonomických trendů a s ohledem na tyto skutečnosti směřuje cílové charakteristiky krajiny k ochraně a rozvíjení významných a hodnotných znaků krajiny a k soustavě opatření pro zachování, rozvoj a vytváření kvalit krajiny, která jsou součástí každé z cílových charakteristik.

Cílové charakteristiky krajiny jsou cíle, které zabezpečují zachování a možný rozvoj či vytváření kvalit krajiny. Tyto cíle se opírají o identifikované hodnoty krajiny, osobité rysy a o definované hlavní a emblematické znaky krajiny. Stanovené cílové charakteristiky jsou prioritně zaměřeny na ochranu významných hodnot a specifických rysů krajiny. V rámci procesu stanovení cílových charakteristik je akceptována činnost člověka v území jako zásadní podmínka pro zachování kulturní krajiny, včetně funkčních systémů k tomu nezbytných. V prokazatelně nezbytných případech, kdy zvýšená míra urbanizace území jednoznačně vyplývá z využívání vysoce specifických vlastností území a tento stav není možné ani v dlouhodobém výhledu (cca 20 – 30 let) zásadním způsobem změnit bez narušení vlastnických vztahů; z tohoto důvodu cílové charakteristiky víceméně reflektují současný stav a pouze formulují opatření na stabilizaci dochovaných hodnot a postupné zastavení probíhajících urbanizačních trendů.

Pro cílové charakteristiky krajiny jsou stanoveny podmínky, požadavky a kritéria, která (v měřítku podrobnosti ZÚR) vyjadřují zásady pro rozhodování o změnách v území směřující k posílení, resp. ochraně hodnot a emblematických znaků příslušné specifické krajiny.

Formulovány jsou prostřednictvím stanovení:

- ⇒ územních podmínek pro zachování a dosažení stanovených cílových charakteristik;
- ⇒ požadavků na upřesnění územních podmínek koncepce ochrany přírodních, kulturních a civilizačních hodnot území;
- ⇒ kritérií a podmínek pro rozhodování o změnách v území, s předpokladem následného upřesnění v podrobnosti řešení ÚP a promítnutí do:
 - * základní koncepce rozvoje území obce, ochrany a rozvoje jeho hodnot,
 - * koncepce uspořádání krajiny,
 - * stanovení podmínek pro využití ploch s rozdílným způsobem využití.